LAGBEREDNINGENS FÖRSLAG TILL REVISION AV GIFTERMÅLSBALKEN OCH VISSA DELAR AV ÄRVDABALKEN

II.

FÖRSLAG

TILL

LAG OM ADOPTION

M. M.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1913
[123410]

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt beslut den 3 december 1909 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att lagberedningen skulle företaga omarbetning av giftermålsbalken med tillhörande författningar samt de delar av ärvdabalken, som kunde

böra i sammanhang därmed behandlas, ävensom föreskrivit att, därest avtal om samarbete på förevarande område med Danmark och Norge komme till stånd, beredningen eller vissa dess ledamöter för Sveriges del skulle efter Eders Kungl. Maj:ts vidare förordnande deltaga i de gemensamma förhandlingar, som kunde komma att anordnas. Den 31 december 1909 förordnade Eders Kungl. Maj:t, att till beredningen skulle för att tagas i övervägande vid fullgörande av det beredningen sålunda meddelade uppdrag överlämnas, bland annat, riksdagens skrivelse den 3 mars 1908 angående lagstiftning om adoption. Sedan Eders Kungl. Maj:t den 11 augusti 1910 meddelat bestämmelse om samarbete med delegerade för Danmark och Norge beträffande vissa av de frågor, som innefattades i beredningens uppdrag, förordnades genom nådigt beslut den 9 juni 1911, att deltagandet för Sverige i gemensamt skandinaviskt lagstiftningsarbete å familjerättens område finge avse, bland annat, även frågan om adoption och att såsom delegerade för Sverige skulle i nämnda arbete tills vidare deltaga undertecknade Westring och Wedberg med skyldighet för beredningens ledamot juris kandidaten Lars Rabenius att tjänstgöra som de delegerades sekreterare.

Frågan om lagstiftning angående adoption har sedermera behandlats dels inom beredningen dels ock gemensamt med delegerade för Danmark och Norge vid plenarsammanträden, som hållits i Köpenhamn i februari—mars 1912 och i Stockholm i september—oktober samma år, vid vilka sammanträden även undertecknad Ekeberg närvarit, ävensom vid sammanträden emellan ordförandena för de tre landens delegerade under juli 1913 på Marienlyst vid Helsingör, därvid även undertecknad Wedberg under en kortare tid närvarit, samt i början av september 1913 i Kristiania. Delegerade för Danmark hava varit professorn vid Köpenhamns universitet V. Bentzon och overretsasessor, numera højesteretsassessor V. Krarup med assistenten i justitsministeriet H. G. Bechmann som sekreterare. Från Norge hava såsom delegerade deltagit expeditionschefen i justitsdepartementet, numera sorenskriver P. I. Paulsen och justitiarius i Trondhjems overret F. Beichmann med sekretæren i justitsdepartementet B. M. Gaden såsom sekreterare.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut har juris kandidaten Rabenius, som den 1 november 1912 förordnades att från och med den 1 januari 1913 vara ledamot för lagärenden i socialstyrelsen, intill den 1 maj 1913 kvarstått såsom ledamot i beredningen och deltagit i handläggningen av förevarande ärende.

Undertecknad Wedberg, som den 11 juli 1913 utnämnts till justitieråd, har, likaledes enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut, till denna dag deltagit i beredningens behandling av detta ärende.

Såsom resultat av sitt arbete får beredningen nu överlämna av motiv åtföljda förslag till:

1:o) lag om adoption;

2:o) lag innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken;

3:o) lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen;

4:o) lag om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen;

5:o) lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen.

6:o) lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning; och

7:o) lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Bestämmelserna om adoption äro avsedda att ingå i ärvdabalken, när en fullständig revision av denna balk företages. Förslaget är i allt väsentligt överensstämmande med de danska och norska delegerades motsvarande förslag, vilka jämväl bifogas.

Underdånigst

HJALMAR WESTRING.

BIRGER WEDBERG. BIRGER EKEBERG.

Stockholm den 15 september 1913.

LAGFÖRSLAG.

Förslag

till

Lag

om adoption.

Med ändring av vad lag eller författning innehåller häremot stridande förordnas som följer:

1 §.

Man eller kvinna, som fyllt tjugufem år, må, efter ty nedan sägs, med rättens tillstånd antaga adoptivbarn.

Till adoptivbarn kan antagas jämväl sådant adoptantens barn, som ej åtnjuter äkta barns rätt.

2 §.

Omyndig förklarad må ej antaga adoptivbarn, med mindre han vill adoptera gemensamt med myndig make och förmyndaren samtycker därtill.

3 §.

Makar må ej adoptera annorledes än gemensamt. Dock må ena maken ensam antaga adoptivbarn, där den andre vistas å okänd ort eller är sinnessjuk eller sinnesslö, så ock eljest med den andres samtycke adoptera dennes äkta barn eller adoptivbarn.

4 §.

Andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn.

Ej heller må adoptivbarn i adoptantens livstid ånyo adopteras av annan än dennes make.

5 §.

Utan eget samtycke må den, som fyllt tolv år, ej adopteras.

6 §.

Den, som är omyndig på grund af sin ålder, må ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Är den ene av föräldrarna död eller är endera sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller å okänd ort, vare den andres samtycke tillfyllest. Gäller vad nu är sagt båda föräldrarna, skall förmyndarens samtycke inhämtas.

7 §.

Omyndig förklarad må ej adopteras utan förmyndarens samtycke.

8 §.

Sökes tillstånd att antaga adoptivbarn, pröve rätten, huruvida adoptionen lämpligen må äga rum. Ej må tillstånd givas, med mindre adoptionen finnes lända till gagn för barnet samt sökanden uppfostrat barnet eller vill uppfostra det eller eljest särskild anledning är till adoptionen. Har sökanden bröstarvinge, skall tillstånd vägras, där ej synnerliga skäl till adoptionen äro.

9 §.

För utrednings vinnande äge rätten anlita allmän åklagare samt infordra yttrande från barnavårdsnämnd. Fader eller moder, som ej har del i vårdnaden om sitt barn och vars samtycke till adoptionen förty ej erfordras, varde ändock i ärendet hörd, där det kan ske. Finnes särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, skall ock han höras.

10 §.

Rätten har att söka inhämta upplysning, huruvida å någondera sidan vederlag är givet eller utfäst. Tillkommer sökanden vederlag, äge rätten, där så prövas skäligt, förelägga honom vidtaga de åtgärder rätten aktar nö-

diga till betryggande av att vederlaget helt eller delvis användes till barnets bästa. Efterkommes ej sådant föreläggande, vare ansökningen förfallen.

11 §.

Adoptivbarn erhåller adoptantens släktnamn, där ej rätten tillåter att barnet behåller sitt namn eller bär båda tillhopa.

12 §.

Adoptant have den vårdnad om adoptivbarnet och makt över det, som tillkommer föräldrar, och vare barnets förmyndare. Dör han, vare den förmyndare, som han med två vittnen eller skriftligen nämnt därtill; och tage han rättens bevis därå. Har adoptanten ej nämnt någon, förordne rätten förmyndare.

Vad i 2 kap. 2 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten, och vare äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn ej tillåtet utan samtycke av särskild förmyndare eller giftoman, efter ty i samma lagrum är stadgat.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma. Mannen vare i ty fall förmyndare och efter hans död hustrun. Äro bägge döda och hava ej nämnt förmyndare, varde sådan av rätten förordnad.

13 §.

Adoptant och adoptivbarn have samma plikt att försörja varandra som föräldrar och äkta barn. Adoptanten inträde i rätten att av fader till barn utom vigselfäst äktenskap erhålla det bidrag till dess underhåll, som kan vara genom dom eller avtal fastställt, men äge i övrigt ej av barnets föräldrar erhålla bidrag till dess försörjning.

14 §.

Adoptivbarn äge lika med barn i äktenskap taga arv efter adoptanten; dock att bröstarvinge ej skall i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott.

Är adoptivbarn dött, tage dess bröstarvinge den del av arvet, som skolat tillkomma adoptivbarnet.

15 §.

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera än hälften av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn eller dess bröstarvinge. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

16 §.

Vad i lag är stadgat om skyldighet för den, som i gåva erhållit fast egendom, att bidraga till understöd åt givarens barn gälle ock med avseende å dennes adoptivbarn.

17 §.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad släkting, tage adoptanten arvet. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hela arvet.

18 §.

I andra hänseenden än i 12 och 13 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan på adoptivbarnets och dess släktingars inbördes rättigheter och skyldigheter.

19 §.

Adoptivförhållande varde efter ansökan av rätten hävt, när adoptanten och adoptivbarnet äro ense därom. Den, som är omyndig förklarad, skall hava förmyndarens samtycke till överenskommelsen. Är adoptivbarnet på grund av sin ålder omyndigt, må hävande enligt denna paragraf ej äga rum.

20 §.

Efter ansökan av adoptivbarnet varde adoptivförhållande hävt, om adoptanten groft förgått sig mot barnet eller i märklig mån försummar sina plikter mot det eller för ett lastbart eller brottsligt liv samt förty barnets bästa påkallar att förhållandet upphör, så ock om dess upphörande eljes är av väsentlig betydelse för barnet.

Är barnet omyndigt på grund av sin ålder, eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av dess fader eller moder, särskilt förordnad förmyndare eller allmän åklagare.

21 §.

Har adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste, eller för adoptivbarnet ett lastbart eller brottsligt liv, varde adoptivförhållandet hävt, då ansökan däröm göres av adoptanten eller, om han är sinnessjuk eller sinnesslö, av hans förmyndare.

22 §.

Hava makar adoptivbarn, må adoptivförhållandet ej hävas annat än beträffande bägge makarna. Överenskommelse om förhållandets hävande äge förty ej giltighet, med mindre bägge makarna deltaga däri; ej heller må hävande enligt 21 § ske på ansökan av ena maken, där ej synnerliga skäl därtill äro. I fall, som avses i 20 och 21 §§, må hävande äga rum, ändå att den omständighet, som åberopas till grund för hävandet, gäller blott ena maken.

23 §.

Är ansökan gjord om adoptivförhållandes hävande jämlikt 20 eller 21 §, lämne rätten alla dem tillfälle yttra sig, vilkas samtycke eller hörande, efter

ty ovan är sagt, vore för adoption erforderligt, så ock, där adoptanten är omyndig förklarad, hans förmyndare. Är adoptivbarnet omyndigt, och är ej annan än adoptanten förmyndare, förordne rätten god man att i ärendet bevaka barnets rätt.

24 §.

Ingå adoptant och adoptivbarn äktenskap med varandra, skall adoptivförhållandet anses hävt.

25 §.

Häves adoptivförhållande, upphöre all verkan av adoptionen. Adoptivbarnet förlorar det genom adoptionen förvärvade namnet, med mindre rätten tillåter att det behålles.

26 §.

Laga domstol i mål, som i denna lag avses, vare den rätt, därunder adoptanten har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där han uppehåller sig, eller, om han är utrikes, till Stockholms rådstuvurätt.

27 §.

Ej må utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.

Svensk undersåte må ej i främmande stat adoptera eller adopteras, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit, att det må ske.

28 §.

Adoptivförhållande må ej, där adoptanten är utländsk undersåte, här i riket hävas, med mindre hävandet varder gällande i den stat han tillhör.

Är adoptanten svensk undersåte, må adoptivförhållande ej utrikes hävas med verkan här i riket, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

Förslag

till

Lag,

innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken.

I fråga om jäv mot domare, fullmäktig, vittne eller annan, så ock i det avseende, varom förmäles i 1 kap. 6 § rättegångsbalken, skall adoptivförhållande anses lika med skyldskap mellan föräldrar och barn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

Förslag

till

Lag

om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 9 §, 3 kap. 2, 7 och 11 §§, 6 kap. 4 §, 14 kap. 35 och 45 §§, 18 kap. 6 och 12 §§ samt 22 kap. 20 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 kap.

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfälldes enda fasta egendom, varav han sin nödiga bärgning haver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller vad den sakfällde eljest till sin närings bedrivande behöver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfällde, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn; ej heller av det förråd, som i huset finnes, vad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

3 kap.

2 §.

Förmår någon, på sätt i 1 § sagt är, till brottslig gärning den, som ej fyllt femton år, eller göra det föräldrar med sina barn, adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, förmyndare med myndling, husbondefolk med tjänstehjon, eller förman med den, som under hans lydnad

står; varde det, vid straffets bestämmande för anstiftaren, såsom försvårande omständighet ansett.

7 §.

Underlåta föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar eller andra uppfostrare, eller förmyndare att från utförandet av brott, varom de vetskap äga, hindra den, som under deras vård och lydnad står, när det utan angivelse till åtal ske kan; varde straffad efter 4 §, dock högst med fängelse i sex månader, där det ej skett för egen vinning.

11 §.

Make, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första svågerlag lika nära förenad är, adoptivfader, adoptivmoder, adoptivbarn, eller fosterbarn skall ej till straff fällas efter 10 §; ej heller efter 9 § för den brottsliges döljande, eller för befordrande av hans flykt.

6 kap.

4 §.

Komma make, barn eller adoptivbarn efter den, som dödad blivit, att genom hans frånfälle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar, som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för dem tarvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

14 kap.

35 §.

Begår någon mord eller dråp å skyldeman i rätt uppstigande led eller å sin maka, eller ock å styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterför-

äldrar, förmyndare, husbonde eller annan, under vars lydnad man står; varde den omständighet såsom synnerligen försvårande ansedd.

45 §.

Misshandel, som i 12 eller 13 § sägs, ändå att den skett emot maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan förman, så ock brott efter 15 eller 37 §, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande brottet till sådant åtal angiver, eller det blivit föröfvat under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort, som i 11 kap. 9 eller 15 § omförmäles.

Vållande, varom i 17 § sägs, må ej åtalas av annan än målsägande.

18 kap.

6 §.

Öva religions- eller skollärare, uppfostrare eller läromästare otukt med ungdom, som de till undervisning eller uppfostran hava, eller göra det adoptivföräldrar med adoptivbarn, fosterföräldrar med fosterbarn, eller förmyndare med myndling; varde dömda till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse.

Övar styresman, föreståndare eller annan tjänsteman, läkare, uppsyningsman eller vaktbetjänt vid straffinrättning, häkte, sjukhus, fattighus, barnhus eller annan sådan inrättning, otukt med kvinnsperson, som där intagen är; dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader.

12 §.

Föräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, lärare eller andra, som genom koppleri till otukt förleda barn eller dem, som under deras lydnad eller uppsikt ställda äro, skola dömas till straffarbete från och med två till och med sex år; varde ock dömda medborgerligt förtroende förlustiga.

22 kap.

20 §.

Draga äkta makar något lönligen undan varandra; barn undan föräldrar, adoptivföräldrar eller fosterföräldrar; stärbhusdelägare eller andra, som i samfällt bo eller bolag äro, undan varandra; varde straffade med böter till högst dubbla värdet av det undandragna. Är brottet med synnerligen försvårande omständigheter förenat; må till fängelse i högst ett år dömas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 65 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall av det förråd, som i huset finnes, undantagas vad till underhåll för en månad tarvas. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen.

Härigenom förordnas, att 30, 31 och 35 §§ konkurslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

30 §.

Gäldenär skall, där han sig ej annorledes försörja kan, av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, offentlig stämning given är. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningen med ed fästas och boet till gode män överlämnas; njute gäldenären, till dess sådant skett, underhåll som sagt är. Gäldenären varde ock tilldelat vad som erfordras för resa och uppehälle, då han, efter kallelse, har att inställa sig vid rätten till förhör, eller annorstädes till avgivande av upplysningar rörande konkursboet, dock ej mer, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han därinom, å ort där han sist vistades, sig uppehölle. I övrigt äge han från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören.

Kommer tvist upp i anledning av vad nu stadgat är; pröve rätten vad gäldenären bestås må med avseende såväl å hans behov och boets ställning,

som å hans omsorg att rätt för sig göra och beredvillighet att gode männen tillhandagå.

31 §.

Avträdes ämbets- eller tjänstemans egendom till konkurs; varde det hans närmaste förman ofördröjligen av rätten eller domaren kungjort; och ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva huruvida han förr, än fyra månader efter inställelsedagen förflutit, må i utövningen av tjänsten åter inträda.

Av gäldenärens lön varde, efter avdrag av det, som utgår till den, tjänsten i hans ställe förestår, gäldenären så mycket tillagt, som till hans eget, hans hustrus och oförsörjda barns eller adoptivbarns underhåll tarvas: vad övrigt är, gånge till konkursboet.

35 §.

Till konkursbo räknas all egendom, som gäldenären tillhörde den tid, då han sin konkursansökan till rätten eller domaren ingav, eller, i anledning av borgenärs ansökning om konkurs, offentlig stämning utfärdades, så ock vad honom under konkursen tillfaller av sådan beskaffenhet, att det för gäld kan i mät tagas, ävensom vad enligt 36 § till boet återvinnas kan. Ej må dock av vad gäldenären under konkursen genom eget arbete förvärvar, boet tillkomma mera än den behållning, som återstår, sedan avdrag skett för all kostnad till förlag jämte gäldenärens, hans hustrus och oförsörjda barns eller adoptivbarns nödiga underhåll. Om gäldenärens lön för ämbete eller tjänst är i 31 § stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

Härigenom förordnas, att 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning skall erhålla följande ändrade lydelse:

Barn av äkta makar, som vid barnets födelse äro medlemmar av samma främmande trossamfund, må i dess lära uppfostras. Äro föräldrarna vid barnets födelse medlemmar av skilda främmande trossamfund; äge fadern bestämma, i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras. Tillhör endera sådant trossamfund och den andra svenska kyrkan; då skall barnet i evangeliskt lutherska läran uppfostras. Har emellan makarna träffats avtal om deras barns uppfostran i evangeliskt lutherska läran eller främmande troslära, som en av makarna bekänner; vare sådant avtal gällande, så framt det blivit före äktenskapets ingående skriftligen upprättat och för vigselförrättaren uppvisat.

Barn av föräldrar, som ej ingått äktenskap med varandra, må, där modern tillhör främmande trossamfund, i dess troslära uppfostras.

Då bägge föräldrarna eller, när endera död är, den efterlevande eller, där de leva åtskilda, den av dem, som har barnet i sin vård, övergår från svenska kyrkan till främmande trossamfund eller från ett sådant till annat, må, där bägge övergå, fadern och, i övriga fall, den efterlevande eller den av

makarna, som har barnet i sin vård, bestämma i vilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras.

Hava vid adoption barnets föräldrar med adoptanten, eller, där barn adopterats av makar, med dessa avtalat, att barnet skall uppfostras i evangeliskt lutherska läran eller i främmande troslära, däri barnet enligt ovan givna regler må uppfostras; vare det avtal gällande, så framt det blivit skriftligen upprättat och till rätten ingivet, innan dess tillstånd till adoptionen meddelades. Finnes ej sådant avtal, skall, med motsvarande tillämpning av vad ovan är stadgat, barnet uppfostras som vore det adoptantens eller, där barn är adopterat av makar eller ena makens barn adopterats av den andre, makarnas gemensamma barn. Häves adoptivförhållandet, må, där barnet uppfostrats i främmande troslära, dess uppfostran fortgå i den lära, ändå att barnet, om adoptionen ej mellankommit, skolat uppfostras i annan.

Barn, som fyllt femton år eller blivit inom svenska kyrkan konfirmerat, må ej på grund av föreskrifterna i tredje eller fjärde stycket anses från svenska kyrkan skilt, utan gälle om sådant barn vad i 3 § stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

I ersättning enligt denna lag skall utgivas:

1:o) om olycksfallet medfört väsentlig nedsättning av den skadades arbetsförmåga under mera än sextio dagar efter olycksfallet: en krona i sjukhjälp för varje dag från och med den sextioförsta dagen intill dess den skadade blivit från sådan nedsättning av arbetsförmågan återställd eller olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan eller döden inträtt;

2:o) om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan: en årlig livränta, i förra fallet å trehundra kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar mot arbetsförmågans minskning, räknat från och med sextioförsta dagen efter olycksfallet eller från den senare tidpunkt, då olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan; dock att livränta icke skall utgå i de fall, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondedel;

3:o) om olycksfallet inom två år medfört döden:

a) begravningshjälp med sextio kronor;

b) till änka, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en årlig livränta av etthundratjugu kronor från dödsfallet, så länge hon lefver ogift, samt till varje minderårigt barn, som fötts före olycksfallet eller födes efter olycksfallet i ett därförut slutet äktenskap, och varje minderårigt adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet, en årlig livränta av sextio kronor från dödsfallet, till dess det uppnått femton års ålder; dock att, där livräntor till efterlevande skulle sammanlagt överstiga trehundra kronor, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar.

6 §.

Utländsk medborgares änka, barn eller adoptivbarn äge ej rätt till livränta enligt denna lag, där de ej vid tiden för olycksfallet voro här i riket bosatta. För tid, varunder någon till livränta enligt denna lag berättigad är bosatt utom riket, må han ej uppbära sådan ränta.

Från vad ovan i denna § är föreskrivet äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva undantag för medborgare i visst land och för livräntetagare, som i samma land äro bosatta.

För tid, varunder livräntetagare undergår frihetsstraff eller tvångsarbete, må han ej uppbära livräntan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 191 .

MOTIV.

Förslag till lag om adoption.

Adoption i främmande lagstiftning.

Med adoption, sådant detta institut förekommer i åtskilliga främmande länders lagar, förstås en rättshandling, varigenom någon upptager annan till sitt barn. Genom adoptionen får den upptagande, adoptanten, och den upptagne, adoptivbarnet, i det väsentliga samma rättsliga ställning till varandra, som om den senare vore den förres eget barn. Det tillskapas sålunda ett föräldra- och barnförhållande, som dock ingenstädes helt sammanfaller med det naturliga. I allmänhet gäller sålunda, att barnet får adoptantens namn med eller utan tillägg av sitt eget; att adoptanten får föräldrars makt och myndighet över barnet med förpliktelse att försörja och uppfostra det efter samma villkor som vore barnet hans eget; samt att barnet får arvsrätt efter adoptanten. Däremot ärver adoptanten i regeln ej barnet. Detta träder ej heller i familjeförhållande till adoptantens släkt, och barnets förbindelse med dess egen släkt undergår allenast den förändring, som följer av adoptantens ställning till detsamma.

Adoptionen har från den romerska rätten inkommit i ett flertal moderna europeiska lagstiftningar. En omfattande reglering har institutet fått i de bägge nyaste större kodifikationerna, de tyska och schweiziska civillagarna. Det återfinnes därjämte i Belgiens, Frankrikes, Italiens, Rysslands, Spaniens och Österrikes lagstiftningar. Däremot är institutet främmande för den engelska rätten.

Vad våra nordiska grannländer angår, anses i Danmark den Konungen tillkommande rätten att giva »bevilling» omfatta jämväl befogenhet att meddela tillstånd till adoption; och i sådan form användes adoption i rätt avsevärd utsträckning. I Norge har tidigare adoption genom bevilling givits, men numera förekommer sådan adoption icke.

Svensk rätt. I våra äldsta landskapslagar förekom ett med adoptionen besläktat institut, ättledning, som innefattade en frigiven eller friköpt träls upptagande i en viss ätt genom någon dess medlem. Genom ättledningen bildades ett konstlat släktförhållande mellan den upptagande, ättledaren, och övriga ättemän å ena sidan samt den upptagne eller ättledde å den andra. Full ställning såsom ättledarens barn erhöll den ättledde dock icke. Vad särskilt beträffar rätten till arv stadgas det, att ättledaren erhöll en viss arvsrätt efter den ättledde, men däremot säges ej, huruvida den ättledde ärvde ättledaren. Ättledningsinstitutet, som antages hava begagnats särskilt för att giva ättledarens barn med trälinna en bättre ställning, försvann emellertid tidigt. Det återfinnes icke vare sig i de yngre landskapslagarna eller i lands- och stadslagarna.[1]

Lagkommissionens första förslag till ärvdabalk av år 1690 innehöll ett kapitel (XXI) med överskrift: »När någon annors barn för sitt upptager». Där talas emellertid uteslutande om kvarlåtenskapen efter den upptagande. Det heter nämligen, att om någon ville upptaga annans barn för sitt, det skulle ske så som annat testamente uti det han bortgiva eller testamentera gitte, dock att han skulle äga lämna barnet till arv — om det vore av hans egen ätt, i löst som fast, arv som avlinge, och om barnet vore utom släkten, i avlinge och lösören — en fjärdedel högre än eljest vore tillåtet. Efter den upptagandes död skulle den upptagne såsom annan naturlig arvinge svara till gäld och annat, som borde utgå av oskifto. Dog den upptagne först, skulle hans barn och livsarvingar icke inträda i arvsrätten, om ej den, som upptog, skriftligen förklarat detta vara hans vilja. Redan i 1692 års förslag voro emellertid dessa bestämmelser uteslutna, och 1734 års lag innehåller intet i ämnet.

Till namnet har adoption under förfluten tid i ganska stor omfattning förekommit inom adliga släkter. Såsom adoption betraktades nämligen, att Kungl. Maj:t tillät någon upptaga förutvarande adlig ätts namn, nummer och vapen, ehuru de med adoption i övrigt vanligen förbundna verkningar ej inträdde. Numera förekommer icke dylik adoption.

---

[1] *Nehrman* i sin år 1729 utgivna Inledning till den svenska jurisprudentiam civilem säger (IV Afd. II cap. 19 §), att ättledning vore sällan bruklig hos oss, fast den ej kunde anses såsom förbjuden, så vida ej andra emot lag komme att lida därigenom; ty den ättledde kunde aldrig få någon annan eller större rätt än honom kunnat lemnas genom testamente.

Större uppmärksamhet förtjäna de bestämmelser om fosterföräldraskap, som i vår lagstiftning inkommit i sammanhang med stadgandena om tjänstehjonsförhållandet och som i nu gällande legostadga av den 23 november 1833 återfinnas i 19 och 20 §§. Dessa bestämmelser äro ställda i omedelbart samband med stadgandet i 18 § om föräldrars rätt emot barn, som vistas i deras hus och ej uppnått tjuguett års ålder. Sådant barn får enligt berörda stadgande icke taga tjänst hos annan, om föräldrarna åstunda dess tjänst; och om föräldrarna ej hava behov därav, äga de att för barnet utse första tjänsten, som det ej får utan föräldrarnas medgivande lämna, innan det fyllt tjuguett år. I anslutning härtill heter det nu i 19 §, att den, som upptager fattigt fader- och moderlöst barn och drager behörig försorg om dess föda, kläder och uppfostran, skall över det barn hava samma tillsyn och rätt, som föregående paragraf omförmäler. Och i 20 § stadgas det, att den, som enligt skriftligt, med vittnen slutet avtal emottagit barn av fattiga föräldrar till uppfostran, födande och klädande emot vissa års tjänst, inträder i föräldrars rätt mot barnet. Ett med dessa bestämmelser analogt stadgande förekommer i 15 § 2 mom. i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet. Enligt detta lagrum äger näringsidkare, som i tjänst eller arbete upptager fattigt barn, vilket icke har målsman, föräldrarätt över barnet till dess det uppnått myndig ålder. Det rättsförhållande, som enligt dessa stadganden består mellan fosterföräldrar och fosterbarn, står väl på tjänstehjonsförhållandets grund men går i vissa hänseenden därutöver, och får så delvis samma innehåll, som förhållandet emellan föräldrar och barn. Emellertid fortfar fosterföräldraskapet i regeln icke längre än till dess barnet uppnått myndighetsåldern. Barnet erhåller icke samma sociala ställning som fosterföräldrarna utan anses såsom deras tjänare. Någon arvsrätt förekommer icke heller. Fosterföräldraskapet kan således ingalunda anses hava samma betydelse som enligt de främmande lagarna tillkommer adoptionen. Institutet torde icke heller hava någon större användning.

Adoption i dess mera omfattande betydelse upptogs icke heller av lagkommittén och äldre lagberedningen i deras förslag till ny civillag. Såsom skäl härtill åberopade lagkommittén, att adoption i så vidsträckt hänseende icke förut varit känd och gällande i Sverige och att införandet därav skulle åstadkomma för mycken rubbning i arvslagarna och de rättigheter, som däruti vore skyldemän förbehållna. Däremot innehöllo nämnda förslag mera genomförda regler angående fosterföräldraskapet i anslutning till legostadgans förut omförmälda bestämmelser.

Riksdagens skrivelse.

Emellertid har riksdagen i skrivelse den 5 mars 1908 i anledning av en inom andra kammaren väckt motion anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vad mån rätt till adoption borde medgivas, samt för riksdagen framlägga det förslag till lag, vartill denna utredning kunde giva anledning. I denna skrivelse, som av Kungl. Maj:t överlämnats till beredningen att tagas i övervägande vid fullgörande av det beredningen lämnade uppdrag att företaga en revision av giftermålsbalken och därmed i samband stående delar av ärvdabalken, har riksdagen till stöd för sin hemställan anfört huvudsakligen följande.

På det område av familjerätten, som berördes i omförmälda motion, saknades positiva stadganden nästan helt och hållet i gällande svensk rätt. De synpunkter, som låge till grund för ifrågavarande rättsinstitut, kunde visserligen sägas hava blivit i någon mån beaktade i legostadgans bestämmelser rörande upptagande av fader- och moderlöst barn, men varken dessa bristfälliga stadganden, som för övrigt tillerkände barnet endast en tjänares ställning, eller de övriga möjligheter gällande rätt beredde att ersätta en lagstiftning rörande adoption kunde anses tillfyllestgörande för ett rättsligt reglerande av förhållandet mellan fosterföräldrar och det barn, vilket de upptagit i sitt hem i avsikt att förläna det samma rättigheter, som om det vore deras eget. I överensstämmelse med en nyare tids uppfattning avsåge den moderna lagstiftningen i dessa ämnen i motsats till den romerska rätten, som genom adoptionen huvudsakligen hade till syfte att skapa fadersmyndighet, i främsta rummet att grunda ett föräldra- och barnförhållande mellan adoptanten och den adopterade. Så vitt riksdagen kunde finna, skulle ett införande av adoptionsinstitutet i vår rätt icke kränka några berättigade intressen men väl kunna i sin mån bidraga till att avhjälpa sociala missförhållanden och utgöra ett led i strävandena att förbättra levnadsvillkoren för fattiga och i olyckliga förhållanden uppväxande barn, företrädesvis för sådana, som voro födda utom äktenskapet. Skulle några olägenheter uppkomma av adoptionsrätten, syntes de icke bliva större än att de genom en klok och efter rådande sociala förhållanden avpassad lagstiftning kunde utan svårighet undanröjas. I regel bleve det antagligen barnlösa makar i relativt goda ekonomiska omständigheter, vilka komme att begagna sig av rätten till adoption, då det mycket ofta för dem vore ett behov att genom upptagande av ett fattigt eller föräldralöst barn ersätta bristen på egna avkomlingar. Månget barn med god naturlig begåvning kunde därigenom under förbättrade ekonomiska och sanitära förhållanden beredas tillfälle

till en utveckling, som eljest i de flesta fall skulle hava uteblivit, och på samma gång kunde för adoptivföräldrarna livet få ökat innehåll och deras äktenskapliga lycka yttermera befästas. Genom adoptionsinstitutet kunde även på ett lyckligt sätt minskas antalet av de utom äktenskapet födda barn, som nödgades undvara fördelarna av ett gott hem och ett uppfostrande familjeliv. Det syntes därför riksdagen ligga i statens intresse att uppmuntra adoption och genom en ändamålsenlig lagstiftning ordna dithörande förhållanden. Både från barnets och adoptivföräldrarnas synpunkt vore detta erforderligt. Redan nu förekomme det så ofta, att fosterföräldrar upptoge ett barn såsom sitt eget, att den fullständiga frånvaron av positiva lagbud, som reglerade deras och barnets inbördes rättsförhållanden, gjorde sig i hög grad kännbar. Visserligen kunde fosterföräldrarna genom testamente betrygga fosterbarnets framtid, men då många vore obenägna att under hälsans dagar förordna om huru vid deras frånfälle skall förfaras med deras kvarlåtenskap samt dessutom frånvaron av positiva lagbestämmelser till barnets förmån i flera fall vore fosterföräldrarna okänd, hände det icke så sällan, att vid deras bortgång fosterbarnet icke erhölle de fördelar, de velat bereda det. Osäkerheten i fosterföräldrarnas rätt över barnet kunde dessutom i icke så få fall antagas hava avhållit sådana personer, som eljest skulle hava varit därtill benägna, från att taga fosterbarn. Blotta medvetandet att barnets naturliga föräldrar, även om de förbunde sig att icke göra sin rätt gällande, framdeles kunde återtaga barnet, sedan fosterföräldrarna hunnit fästa sig vid det, eller kanske till och med begagna sig av deras kärlek till barnet för att tillskansa sig ekonomiska fördelar, kunde vara tillräckligt för att förhindra mången att öppna sitt hem för ett fosterbarn.

Allmänna grunder.

På sätt riksdagen i sin skrivelse anfört, synes uppenbarligen ett behov föreligga att rättsligen reglera, huruledes och med vad verkan någon må upptaga annan såsom sitt barn. Att därvid bygga på de i legostadgan och förordningen om näringsfrihet intagna bestämmelser om fosterföräldraskap måste anses uteslutet, då detta fosterföräldraskap är till sin omfattning och sina verkningar allt för inskränkt. Det lärer vara nödvändigt att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad den moderna lagstiftningen om adoption innebär, bereda möjlighet för den, som det önskar, att upptaga annan såsom barn med den verkan, att emellan den upptagande och den upptagne grundas ett rättsförhållande af väsentligen sam-

ma innehåll som förhållandet emellan naturliga föräldrar och barn. En sådan rättsverkan kommer i främsta rummet till synes, när den upptagne är minderårig och förty i behov av vård och uppfostran. Föräldrars rätt och plikt härutinnan böra övergå på adoptanten. Och denne skall därvid hava att sörja för adoptivbarnet på samma sätt, som om det varit hans eget barn; adoptivbarnet skall i socialt hänseende följa adoptanten. Ett yttre tecken härav är att det i allmänhet skall bära adoptantens namn. Denne måste ock bliva barnets förmyndare och giftoman. Av största vikt är även, att barnet får arvsrätt efter adoptanten. Vad lagkommittéen åberopade om den rubbning ett stadgande i sådant syfte skulle medföra i fråga om skyldemans anspråk på arv har numera väsentligen förlorat sin betydelse, sedan skyldemännens rättigheter härutinnan avsevärt inskränkts.

Adoptionen blir sålunda av den mest genomgripande verkan för de personer den närmast angår. Ett helt nytt familjerättsligt förhållande av den största omfattning och styrka uppstår dem emellan. Jämväl för andra kan adoptionen få avsevärd betydelse; särskilt beröras adoptantens arvingar nära därav. Det kan icke gärna ifrågasättas att lagstiftningen skulle giva de enskilde full frihet att sålunda omordna sina familjeförhållanden, vilka eljest i regeln bestämmas av tvingande rättsnormer. Adoption bör icke få komma till stånd, med mindre grundade skäl finnas för en dylik omändring av det naturliga rättsförhållandet. Det är således nödvändigt att så reglera sättet för adoption, att sådan icke må kunna företagas annat än då förutsättningarna därför finnas.

Har adoption ägt rum, är det önskligt att det nya rättsförhållande, som därigenom uppkommit, blir beståndande. Fall kunna dock lätt förekomma, då en upplösning därav är av omständigheterna påkallad. Möjlighet har därför bort öppnas till hävande av förhållandet.

På nu angivna allmänna grunder är det förslag till lag om adoption byggt, som beredningen uppgjort.

1 §.

Adoption förutsätter rättens tillstånd.

I det föregående har framhållits nödvändigheten av att från det allmännas sida tillse, att adoption icke kommer till stånd, med mindre förutsättningar för en sådan rättsändring förefinnas. I de främmande lagarna är en dylik tillsyn anordnad på olika sätt. Dessa lagar upptaga i sådant hänseende åtskilliga allmänna villkor för

adoption, vilka hänföra sig till parternas ålder, adoptantens barnlöshet, samtycke jämväl av annan, m. m. För större trygghet föreskriva de vanligen jämväl, att det avtal, som förutsättes såsom grundläggande för adoptionen, skall slutas inför offentlig myndighet. Slutligen fordras fastställelse av sådan myndighet. Men denna fastställelse har olika karaktär i olika lagar. Enligt den tyska lagen skall den prövande myndigheten, vilken är domstol, allenast tillse, att alla de av lagen bestämda betingelserna för adoptionen äro tillstädes. Om detta befinnes vara fallet, har domstolen att meddela fastställelse utan att ingå i någon vidare prövning, om adoptionen lämpligen bör komma till stånd. De franska och schweiziska lagarna åter föreskriva att i varje särskilt fall den offentliga myndigheten — i Frankrike domstol, i Schweiz en kantonal förvaltningsmyndighet — tillika skall utöva en viss lämplighetsprövning och sålunda kunna avslå adoption, oaktat de allmänna villkoren äro uppfyllda. En sådan prövning företages ock i Danmark vid fråga om meddelande av bevilling till adoption.

Frågan om en sådan lämplighetsprövning skall äga rum är grundläggande för bestämmelserna om villkoren för adoption. Skall en sådan prövning ej företagas, är det nödvändigt att meddela strängare bestämmelser angående de allmänna villkoren än eljest vore erforderligt. I denna fråga förtjänar erfarenheten från de länder, där adoptionsinstitutet redan finnes, att uppmärksammas. Och denna erfarenhet visar, att missbruk av adoption ej så sällan förekomma eller försökas. Så har man från Tyskland haft exempel på att institutet använts av förbrytare, som velat med hjälp av den adoptionen åtföljande namnförändring undandraga sig straff för begånget brott eller dölja ett tidigare undergånget straff. I Danmark hava iakttagits försök till missbruk i olika hänseenden. Sålunda inträffar det, att adoption sökes huvudsakligen i syfte att adoptanten skall komma i åtnjutande av det vederlag, som ofta av barnets föräldrar betalas för adoptionen. Emellanåt har den drivande kraften främst varit någon mellanhands spekulation på sådant vederlag. Ofta har anledning till begäran om adoption befunnits vara en önskan att kringgå bestämmelserna om arvsskatt: en släkting, som allenast är sidoarvinge, eller en oskyld person, till vilken man vill lämna sin kvarlåtenskap, adopteras för att arvsskatten skall utgå efter den lägre beräkning, som gäller för avkomlingar. Ibland har adoption sökts endast för att bereda möjlighet till namnförändring, som eljest skulle mött hinder, utan att avsikten varit att något närmare förhållande mellan adoptanten och adoptivbarnet skulle komma

till stånd. Ett annat missbruk står i samband med en föreskrift i Köpenhamns polisreglemente, enligt vilken det kan förbjudas värdshusvärd att i lokal, där gäster uppehålla sig, använda andra kvinnliga biträden än hustru och döttrar. Hos sådana värdshusvärdar har det visat sig en viss benägenhet att genom adoption föröka döttrarnas antal. I sådana fall som de nu angivna bör naturligtvis adoption icke få äga rum. Överhuvud bör den endast förekomma, då särskild anledning är för handen att ett föräldra- och barnförhållande emellan adoptanten och den, som skall adopteras, upprättas samt någorlunda trygghet finnes att därmed följande plikter, särskilt å adoptantens sida, komma att behörigen uppfyllas. Men att vinna detta synes icke möjligt genom uppställande av allmänna villkorsbestämmelser, vore de än så omfattande och stränga. Det behöves en prövning i varje särskilt fall huruvida adoption lämpligen bör äga rum. Förslaget är sålunda grundat på att en dylik lämplighetsprövning skall vid varje fråga om adoption av myndighet företagas.

I Danmark tillkommer det enligt nu varande ordning justitsministeriet att verkställa denna prövning. Det danska förslaget bibehåller denna grundsats, och i nära överensstämmelse därmed förlägger det norska förslaget prövningen till Konungen. Beredningen har för Sveriges del icke kunnat förorda en dylik anordning. På senare tid har här i landet med styrka gjort sig gällande den åsikten, att regeringen borde i största möjliga omfattning fritagas från sådana ärenden, som icke äro av politisk eller administrativ natur. Särskilt har man ansett det olämpligt, att regeringen skall hava avgörandet i sin hand, där det gäller fastställande av privata rättigheter; sådant bör tillkomma domstolarna. Denna grundsats synes obestridligen riktig. I vårt vidsträckta land bör ju ock en lokal myndighet vara mera skickad att åstadkomma erforderlig utredning än den centrala regeringsmyndigheten. Beredningen har i sitt förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning till domstol förlagt prövningen av fråga om äktenskapsskillnad, evad orsak därtill åberopas. Samma skäl, som föranlett nämnda förslag, tala för att till domstol förlägga prövningen av fråga huruvida adoption må komma till stånd. Att reglerna om denna prövning måste så avfattas, att ganska fria händer lämnas att avslå eller bevilja adoption, synes ej utgöra något skäl emot prövningens överlämnande till domstol. Våra domstolar lära numera vara ganska vana vid att i åtskilliga fall utöva en dylik fri prövning, och ingen anledning finnes, att de icke skulle kunna fullgöra ifrågavarande uppdrag fullt tillfredsställande. På vanligt sätt har domstolen

att motivera sitt beslut, och detta kan bli föremål för överklagande. En sådan anordning synes innebära bästa möjliga garantier för ett sakkunnigt och opartiskt avgörande av frågorna. Angående de närmare synpunkter domstolen vid sin prövning skall hava att beakta, hänvisas till vad som yttras vid 8 §.

Formbundet kontrakt ej erforderligt.

Om således adoption allenast med rättens tillstånd kan komma till stånd, synes ej erforderligt att, såsom i de främmande lagstiftningarna är vanligt, meddela några särskilda regler angående upprättande i viss lagbestämd form av avtal om adoption. Rätten måste naturligtvis förvissa sig om att samtycke från alla vederbörande föreligger. Men ett konstaterande av sådant samtycke synes också vara tillräckligt, så mycket mera som rättsföljderna av adoptionen i allmänhet fastställas genom tvingande regler och förty detaljbestämmelser i avtalsform i de flesta fall varken äro erforderliga eller önskvärda. Om formen för adoptionen innehåller förslaget därför allenast, att antagandet av adoptivbarn sker med rättens tillstånd. Detta tillstånd blir sålunda den rättsakt som konstituerar adoptionen.

Allmänna villkor för adoption. Adoptantens ålder m. m.

I förevarande och närmast följande paragrafer meddelas vidare bestämmelser om de allmänna villkoren för adoption. Då avsikten är att grunda ett föräldra- och barnförhållande, skulle det kunna ifrågasättas att adoption skulle få företagas allenast av makar. En sådan begränsning återfinnes dock ingenstädes i de främmande lagarna. Enligt vad erfarenheten visar, förekommer det ock ej sällan, att ogift man eller kvinna vill antaga adoptivbarn och att goda skäl därtill föreligga. Att förbjuda den, som ej är gift, att antaga adoptivbarn har därför icke ansetts tillrådligt; och någon skillnad emellan könen kan naturligtvis icke ifrågakomma. Huvudregeln blir sålunda, att man eller kvinna må antaga adoptivbarn. I fråga om det fall att makar vilja adoptera meddelas särskilda regler i 3 §.

I fransk, tysk och schweizisk rätt gäller såsom villkor för att någon må adoptera, att han själv icke har någon äkta avkomling, att han nått en viss högre ålder och att en viss åldersskillnad finnes mellan honom och den, som skall adopteras. Minimiåldern för adoptant är i Frankrike och Tyskland femtio, i Schweiz fyrtio år; åldersskillnaden är i Frankrike minst femton år, i Tyskland och Schweiz minst aderton år. Dock kan i Tyskland och Schweiz dispens meddelas med avseende å minimiålder och åldersskillnad. I fransk rätt gäller dessutom, att endast den som är myndig kan adopteras samt att adoptanten skall hava givit den, som skall adopteras, vård under dennes minderårighet i minst sex år. Har någon räddat annan ur livsfara, må

dock den räddade adoptera räddaren utan hänsyn till stadgandena om viss ålder, åldersskillnad och föregående vård, därest adoptanten är myndig och äldre än den, som skall adopteras.

Anledningen till förbud för den, som redan har egna legitima avkomlingar, att verkställa adoption lärer i främsta rummet hava varit hänsyn till det intrång i sådana avkomlingars ställning, som adoptionen skulle innebära. Över huvud samma betraktelsesätt har föranlett föreskriften om en viss minimiålder hos adoptanten. Så länge han enligt naturens ordning kan bringa barn till världen, har man funnit det olämpligt att låta honom antaga adoptivbarn, vilkas intressen komma i kollision med de naturliga barnens, om sådana födas. Föreskriften om viss åldersskillnad åter avser att ställa det genom adoption åstadkomna föräldra- och barnförhållandet så mycket som möjligt i paritet med det naturliga. Ett förhållande sådant som det emellan föräldrar och barn kan i allmänhet svårligen tänkas skola inträda, med mindre en viss ej alltför ringa åldersskillnad föreligger. Dessa skäl till de omförmälda utländska bestämmelserna äro visserligen värda all uppmärksamhet. Om man, såsom det nu föreliggande förslaget innehåller, underkastar varje särskild adoption en noggrann lämplighetsprövning, lärer det dock ej vara nödvändigt att göra de allmänna villkoren så stränga. Vad först angår förbudet mot adoption, då adoptanten har egna avkomlingar, synes det visserligen böra vara regeln att adoption i sådant fall ej beviljas. Det kan dock tänkas fall, då adoption vore synnerligen önskvärd, oaktat egna äkta barn finnas, såsom om någon vill adoptera en nära släkting, som uppfostras tillsammans med adoptantens egna barn, eller makar med egna barn vilja adoptera den enes barn utom äktenskapet. Därför har något stadgande i frågan här icke upptagits men i 8 § införts bestämmelse att, när adoptanten har egen bröstarvinge, sökt adoption skall avslås, om ej synnerliga skäl tala för adoptionen. Behörig hänsyn till åldersskillnad lärer det kunna förväntas att domstolen skall utan särskild föreskrift taga. I fråga om minimiåldern hava de främmande lagbestämmelserna synts alltför stränga. Särskilt vad kvinnan angår, kan det långt tidigare än vid fyrtio eller femtio år hava blivit klart, att hon icke har förhoppning om egna barn. En så hög minimiålder skulle ock ofta lägga hinder i vägen för adoption av egna utom äktenskap födda barn, en användning av adoption, som är ganska vanlig utomlands och som synes böra av lagstiftningen kraftigt uppmuntras. Gränsen har därför satts vid tjugufem år.

Adoption af egna barn.

Att ett i äktenskap fött barn icke kan vara föremål för adoption av föräldrarna är tydligt. Ej heller böra föräldrar få adoptera sådant barn, som enligt vår lag åtnjuter äkta barns rätt, ehuru det är fött antingen utom äktenskap eller i s. k. ofullkomnat äktenskap. I fråga åter om adoption av oäkta barn intaga de främmande lagarna olika ståndpunkter, och i vissa länder har tvekan uppstått om vad lagens mening skall anses vara. I Frankrike, Tyskland och Schweiz synes emellertid övervägande antagas, att adoption av eget oäkta barn är tillåten, och det både för fadern och modern. Sålunda besvaras spörsmålet även av dansk praxis. På samma ståndpunkt står förevarande förslag. Att därigenom öppnas möjlighet för en väsentlig förbättring i många fall av de oäkta barnens beklagansvärda ställning synes givet. Särskilt behov att bereda en sådan möjlighet finnes hos oss, som ej veta av annan legitimation än genom efterföljande äktenskap eller tillsägelse om äktenskap. I den skrivelse, varigenom riksdagen tog initiativ till lagstiftning om adoption, framhölls även behovet av att utsträcka legitimationsrätten. Det åberopades i sådant hänseende, att fall kunde inträffa, då en fader, som önskade att hans utom äktenskapet födda barn måtte erhålla ställningen såsom äkta barn, icke kunde uppfylla denna fordran, till exempel då kvinnan vore död eller förlorat förståndets bruk. Förhållanden kunde även tänkas, då möjligheten av ett äktenskap icke vore utesluten men sådant i allt fall icke vore tillrådligt, såsom då kvinnan vore förfallen till sedeslöshet eller dryckenskap. Om det nu medgives att adoptera eget oäkta barn, så försvinner till stor del behovet att legitimera sådana barn annorledes än genom äktenskap, enär barnet genom adoptionen i stort sett får samma ställning, som om det legitimerades. Då det oäkta barnet i förhållande till modern redan i det närmaste intager ett äkta barns ställning, skulle det kunna ifrågasättas att utesluta adoption av modern. Ännu gäller dock den regeln att modern icke är pliktig giva det oäkta barnet annat än nödtorftigt underhåll, vadan det inträder en förbättring i barnets rättsställning genom adoptionen. Och då härtill kommer att adoption kan bliva ett medel för modern att taga barnet till sig utan att behöva för världen uppenbara, att det är hennes eget, har det funnits lämpligast att utan begränsning medgiva antagande såsom adoptivbarn av sådant adoptantens barn, som icke åtnjuter äkta barns rätt.

2 §.

Villkor för att omyndig förklarad må kunna adoptera.

Då det enligt 1 § medgives den, som fyllt tjugufem år, att antaga adoptivbarn, förutsättes, att han är i besittning av den myndighet han vid tjuguett års ålder erhåller. I avseende å den, som sedermera förklarats omyndig, erfordras särskild regel. Att tillåta den omyndig förklarades förmyndare att å myndlingens vägnar företaga adoption synes på grund av detta rättsärendes natur icke lämpligt. Adoption bör i intet fall få äga rum utan att den omyndige själv deltager däri. Vid sådant förhållande blir adoption utesluten, då omyndighetsförklaringen har sin grund däri att den omyndig förklarade på grund af sinnessjukdom eller annan sådan orsak är i saknad av rättslig handlingsförmåga. Är åter detta icke fallet, kunde det ifrågasättas att medgiva den omyndig förklarade att med förmyndarens samtycke antaga adoptivbarn. En sådan regel gäller i Tyskland, dock att därjämte fordras förmynderskapsdomstolens godkännande. Med avseende å den stora och omfattande betydelse, som adoptionen har för adoptanten, har det emellertid funnits lämpligast att såsom regel göra den, som är omyndig förklarad, inkompetent att företaga en sådan rättshandling. Det må om en sådan person kunna i allmänhet antagas, att han är föga skickad att åtaga sig de mångahanda förpliktelser, som adoptionen medför, särskilt då den, som adopteras, är minderårig. För ett särskilt fall har emellertid ett undantag från regeln ansetts böra göras. Enligt 3 § få makar icke adoptera annat än gemensamt. Om den ene av två makar är omyndig förklarad, skulle således dessa makar icke hava möjlighet att företaga adoption. Men detta vore dock obilligt. I anledning därav har det medgivits omyndig förklarad person att gemensamt med myndig make och med förmyndarens samtycke antaga adoptivbarn.

3 §.

Makar skola adoptera gemensamt.

Enligt de främmande lagarna finnes intet hinder mot att den, som är gift, ensam för sig företager adoption. Han behöver väl i regeln sin makes samtycke därtill. Men detta medför ej, att barnet anses för makarnas gemensamma; sådan påföljd inträder blott, om bägge makarna deltaga i adoptionen. Vad nu är sagt gäller även enligt dansk praxis. Om adoptionen verkligen skall grunda ett familjeförhållande, synes det dock i hög grad oegentligt, att sålunda den ene av två makar skall

kunna såsom sitt upptaga ett barn, som rättsligen sett för den andre blir helt främmande. Det synes med allt skäl kunna fordras att, om ett adoptivbarn skall upptagas i en familj, bägge makarna deltaga i adoptionen, varav då den naturliga följden blir att, såsom i 12 § förklarats, barnet får den rättsliga ställning, som om det vore makarnas gemensamma barn.

Sådan gemensam adoption bör icke kunna komma till stånd på det sätt att mannen uppträder så väl för egen del som för hustrun i egenskap av hennes målsman. Huru vidsträckt målsmanskapet är, kan ju omtvistas; men uppenbart torde vara, att det icke bör kunna omfatta en sådan rättshandling som antagande av adoptivbarn. Hustrun måste således själv deltaga i rättsärendet, själv uppträda såsom sökande jämte mannen, då rättens tillstånd skall inhämtas.

Regeln att makar ej få adoptera annorledes än gemensamt kan icke alldeles undantagslöst upprätthållas. Det kunde ifrågasättas att medgiva undantag för det fall att makarna äro separerade, enär under separationstiden gemensam adoption icke gärna kan ifrågakomma. Det synes dock icke tillrådligt att medgiva makarna var för sig att under separationstiden antaga adoptivbarn. Sådan adoption skulle lätt kunna avsevärt försvåra makarnas återförening och även i övrigt medföra olägenhet. Och då enligt förslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning en var av makarna är berättigad att efter en jämförelsevis kort separationstid erhålla skilsmässa, synes det icke innebära överdriven stränghet, om make, som efter separation vill adoptera, får vänta därmed tills äktenskapsskillnad vunnits.

Annat är förhållandet, om ena maken vistas å okänd ort eller till följd av sinnessjukdom eller sinnesslöhet är oförmögen att deltaga i en adoption. Det vore obilligt om den andra maken under sådana omständigheter skulle vara helt utestängd från att antaga ett adoptivbarn. Därför har för nu angivna fall medgivits honom att ensam adoptera. Vid sådan adoption kommer naturligtvis den adopterade icke i något rättsförhållande till den av makarna, som ej deltagit i adoptionen.

Även i ett annat fall måste det medgivas den ene av två makar att företaga adoption utan den andres deltagande. Om en av makarna förut har äkta barn eller redan före äktenskapet antagit adoptivbarn, kan det lätt tänkas, att makarna önska få barnet betraktat såsom deras gemensamma, och det kan finnas synnerligen goda skäl för att denna deras önskan går i uppfyllelse. Då i sådant fall den ene av makarna redan av naturen eller i följd av adoptionen står i föräldraförhållande

till barnet, behöves det för ändamålets vinnande endast, att den andre adopterar barnet. En sådan adoption av endast ena maken strider således icke mot den tanke, som ligger till grund för regeln att makar skola adoptera gemensamt. Det har i 12 § kunnat förklaras att även för sådant fall barnet skall anses såsom makarnas gemensamma. Att sådan adoption icke bör få företagas utan att den andra maken samtycker därtill synes emellertid uppenbart.

Beredningen har däremot icke ansett det böra medgivas ena maken att utan den andres deltagande adoptera oäkta barn till någon av makarna, detta med hänsyn därtill att barnet genom en sådan adoption svårligen kan beredas ställning såsom makarnas gemensamma. Jämväl för det fall att fråga är om adoption av oäkta barn till någon av makarna upprätthåller således förslaget regeln att makar skola adoptera gemensamt. I följd av stadgandet i 1 § andra stycket möter ej hinder mot att den naturlige fadern eller modern deltager i en sådan adoption, och barnet får därigenom i det väsentliga samma rättsliga ställning till bägge makarna, vilket just är syftemålet med huvudbestämmelsen i denna paragraf.

4 §.

Gemensam eller successiv adoption blott av makar.

Att makar gemensamt antaga adoptivbarn är, såsom vid 3 § utvecklats, vad som bäst motsvarar avsikten med adoptionen, eller att skapa ett föräldra- och barnförhållande. Syftet skulle däremot förfelas, om två personer, som icke äro förenade i äktenskap med varandra, finge gemensamt antaga adoptivbarn. Av en sådan adoption skulle ock uppstå olösliga svårigheter i avseende å fördelningen mellan bägge adoptanterna av den föräldramakt, som enligt förslaget skall tillkomma adoptant. I överensstämmelse med de främmande lagarna innehåller förslaget sålunda förbud för andra än makar att gemensamt antaga adoptivbarn.

Samma skäl, som tala för ett sådant förbud, föranleda, att ej heller i följd av successiva adoptioner någon må kunna komma att samtidigt hava ställning såsom adoptivbarn till flera personer, med undantag allenast för det fall, att en make vill adoptera den andres adoptivbarn. Den, som en gång är adopterad, bör således icke, så länge detta förhållande består, kunna ånyo adopteras av annan än den förre adoptantens make. Väl kunde det ifrågasättas, att ny adoption skulle kunna

medgivas, med den påföljd att det förra adoptivförhållandet därigenom upphörde. Men sådan växling i adoptivförhållande är uppenbarligen icke att förorda och bör därför icke underlättas. Hinder bör däremot ej finnas att, där adoptivförhållande blivit upphävt eller adoptanten är död, barnet ånyo adopteras av annan.

5 §.

Samtycke av den, som skall adopteras.

Självfallet är att adoption icke kan få äga rum utan att den, som skall adopteras, giver sitt samtycke därtill, om han nått myndig ålder och är i sådant tillstånd att han över huvud kan bestämma över sina handlingar. Den franska lagen lägger sådan vikt vid tillbörligt samtycke från den, som skall adopteras, att den med hänsyn härtill icke tillåter att annan adopteras än den, som är myndig. En sådan regel innebär dock, att adoption uteslutes just i sådant fall, då den är som mest önskvärd, nämligen då det gäller att bereda vård och uppfostran åt minderårig, som är i saknad av god föräldravård. För att ett förhållande, så nära som möjligt motsvarande det naturliga mellan föräldrar och barn, skall i följd av adoptionen uppstå, är det ock önskligt att den äger rum, medan den, som adopteras, ännu befinner sig i barnaåldern. Den franska regeln har därför icke kunnat upptagas. Men om det sålunda tillåtes att minderårig adopteras, uppstår fråga huruvida hans eget samtycke skall erfordras eller icke. Då adoptionen helt och hållet omgestaltar barnets personliga förhållanden, är det av billighet påkallat, att adoptionen icke kommer till stånd mot barnets vilja, om det är så långt hunnet att över huvud taget avseende bör fästas vid denna vilja. Barnets deltagande kan ock vara av vikt för att betrygga en god gestaltning av det nya förhållandet. I likhet med de tyska och schweiziska lagarna står förslaget därför på den ståndpunkt, att barnets medverkan erfordras, när det nått en viss utveckling. I avseende å bestämmelserna härom skilja sig emellertid de nämnda lagarna i någon mån. Barnets eget deltagande fordras av den tyska lagen, när barnet fyllt fjorton år, av den schweiziska när det är »urteilsfähig», det vill enligt lagens allmänna bestämmelser tillämpade på förevarande fall säga, när det icke på grund av barnaålder, sinnessjukdom eller sinnesslöhet saknar förmåga att handla förnuftsenligt. En så obestämt avfattad regel som den schweiziska torde icke vara att tillråda. För att tillämpningen ej må bliva förenad med allt

för stora svårigheter lärer det vara nödvändigt att såsom i Tyskland bestämma en viss åldersgräns. Därvid skulle det från svensk sida kunna ifrågasättas att bestämma gränsen till femton år, som hos oss är den kriminella myndighetsåldern och jämväl i civilrättsligt hänseende spelar en stor roll, i det att den omyndige därefter kan fritt råda över den egendom han själv förvärvar. Med avseende å de förhållanden, om vilka här är fråga, har det dock funnits skäligt att gå något längre ned och sätta gränsen vid tolv år.

En följd av regeln i förevarande paragraf är att den, som fyllt tolv år och som på grund av sinnessjukdom eller sinnesslöhet är i saknad av rättslig handlingsförmåga, icke kan adopteras. Hans tillstånd föranleder nämligen, att han icke kan avgiva något giltigt samtycke. Att för sådant fall undantagsvis medgiva adoption allenast på grund av föräldrars eller förmyndares samtycke har icke ansetts erforderligt.

6 §.

Samtycke av föräldrar eller förmyndare, då den, som skall adopteras, är på grund av ålder omyndig.

Om den, som skall adopteras, är under tolv år, skall enligt 5 § hans eget samtycke icke inhämtas. I sådana fall måste samtycke å hans vägnar givas av någon annan. Vad åter angår den, som fyllt tolv år men ännu icke uppnått myndig ålder, skall enligt 5 § adoption icke komma till stånd utan hans eget samtycke. Men att låta bero allenast vid sådant samtycke kan dock icke komma i fråga. Så länge en person på grund av sin ungdom icke anses skickad att vårda sina angelägenheter i allmänhet, kan det icke givas honom frihet att ensam bestämma över en i hans hela liv så djupt ingripande åtgärd som adoption. Därtill kommer att frågan om adoption av en minderårig även mycket nära berör föräldrarnas rätt och intresse. Förslaget innehåller sålunda i huvudsaklig överensstämmelse med tysk och schweizisk rätt att för adoption av den, som på grund av sin ålder är omyndig, fordras samtycke av föräldrar eller annan å deras vägnar. Däremot har det icke funnits skäl upptaga den franska lagens regel, enligt vilken fordras föräldrarnas samtycke ända till dess barnet fyllt tjugufem år och formligt inhämtande av deras råd för tiden därefter.

Bestämmelserna om det samtycke, som sålunda skall erfordras för det fall att den, som skall adopteras, är på grund av sin ålder omyndig, hava avfattats i huvudsaklig överensstämmelse med de föreslagna stadgandena om samtycke till ingående

av äktenskap. I första rummet skall således gälla, att bägge föräldrarna skola biträda adoptionen. Att giva fadern ensam bestämmanderätt har här lika litet som i fråga om ingående av äktenskap kunnat komma i fråga; men om en av föräldrarna är död, inträder ej heller här någon annan i hans ställe, utan det är tillräckligt med den efterlevandes samtycke. Likasom i fråga om ingående av äktenskap skall, jämväl om den ene är sinnessjuk, sinnesslö eller utan del i vårdnaden, den andres samtycke vara till fyllest. Om föräldrarna äro separerade eller skilda eller deras äktenskap gått åter, erfordras således samtycke endast av den, vilken vårdnaden om barnet genom rättens utslag tillerkänts. För oäkta barn blir det i regeln endast modern, vars samtycke erfordras. Är barn enligt lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn skilt från hemmet att för vård och uppfostran överlämnas till annan, är barnet att anse såsom undandraget föräldrarnas vårdnad, vadan deras samtycke till adoption ej är nödvändigt. Det kunde, särskilt vad angår det fall att föräldrarna äro separerade eller varit gifta, ifrågasättas att tillerkänna även den av föräldrarna, som ej har barnet i sin vård, ett veto mot adoption. Då emellertid det ofta kan inträffa, att sådan fader eller moder har mycket ringa beröring med barnet och följaktligen endast med svårighet kan bedöma frågan om adoptionens lämplighet, samt det dessutom kan befaras att han skulle i vissa fall begagna sig av sin vetorätt till att förskaffa sig själv obehörig fördel, har förslaget stannat vid att icke fordra hans samtycke. På det att den faders eller moders berättigade intressen, vilkens samtycke således ej är erforderligt, må kunna göras gällande, har dock i 9 § intagits föreskrift om sådan faders eller moders hörande i ärendet. Enligt förslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning erfordras i fråga om äktenskap ej heller samtycke från den av föräldrarna, vars yttrande ej utan märklig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas. Med avseende å adoptionens stora och omfattande betydelse och det intresse föräldrarna äga därvid, synes motsvarande undantag icke här kunna medgivas. Men om någon av föräldrarna vistas å okänd ort och det således är fullständigt uteslutet att erhålla hans yttrande, synes hinder icke böra möta att adoption företages utan hans samtycke. För det fall att i avseende å bägge föräldrarna möter hinder, varom nu är sagt, skall enligt förslaget i stället förmyndarens samtycke inhämtas. Att, såsom i fråga om samtycke till giftermål är föreslaget, bereda utväg till förordnande av någon person att endast beträffande den föreliggande frågan utöva föräldrarnas rätt

har ej ansetts erforderligt. Har barn, som någon vill adoptera, ej förmyndare, måste följaktligen en sådan förordnas, innan adoption kan äga rum.

Föreskrifterna i denna paragraf gälla endast den, som på grund av sin ålder är omyndig. De avse sålunda icke gift kvinna eller änka, som är under tjuguett år, enär hon enligt svensk rättsuppfattning är att anse såsom myndig. Det kunde emellertid ifrågasättas att enligt mönstret av de främmande lagarna såsom villkor för att gift man eller kvinna må kunna adopteras fordra den andra makens samtycke. Då sådan adoption dock antagligen endast sällan lärer komma till stånd och adoptionens verkningar för sådant fall icke heller bliva så ingripande, har det ej ansetts nödigt upptaga en dylik bestämmelse.

7 §.

Förmyndarens samtycke, då omyndig förklarad skall adopteras.

Den, som är så oförmögen att förvalta sin egendom, att han blivit satt under förmyndare, bör icke kunna få adopteras utan förmyndarens samtycke. Att jämväl hans eget samtycke erfordras, framgår av 5 §.

8 §.

Rättens prövning av fråga om adoption.

När tillstånd till adoption sökes, har domstolen naturligtvis i första hand att tillse, huruvida de allmänna villkoren för adoption äro tillstädes. Dessa villkor måste förefinnas, när tillstånd till adoption gives. Har dessförinnan något av villkoren bortfallit, kan tillstånd ej givas. Därest samtycke av någon av parterna eller av annan, vars samtycke erfordras, blivit återkallat, förfaller sålunda frågan. Ej heller kan tillstånd till adoption meddelas, när adoptanten eller den som skall adopteras dör, innan ärendet hunnit slutbehandlas. Den överenskommelse, som må vara träffad angående adoption, kan icke giva någon av kontrahenterna rätt att få densamma till stånd, såsom fallet är enligt tyska civillagen.

Vid 1 § hava angivits de grunder, som föranlett till upptagandet av den regeln, att rätten jämväl skall underkasta frågan om adoption en prövning ur lämplighetssynpunkt. I sådant hänseende innehåller den schweiziska lagen, att godkännande av adoption skall meddelas, allenast om adoptanten givit barnet tillsyn och vård eller andra

viktiga grunder föreligga samt för barnet ej uppstår olägenhet av adoptionen. Den franska lagen föreskriver i detta hänseende endast, att domstolen skall undersöka, om adoptanten har gott anseende, och den tyska lagen utesluter, såsom förut nämnts, all lämplighetsprövning. Beträffande fransk och tysk rätt är dock att märka att de, såsom vid 1 § angivits, innehålla ganska stränga allmänna villkor för adoption; särskilt erinras om att det enligt fransk lag för adoption i regel förutsättes, att adoptanten förut under en längre tid givit vård åt den, som skall adopteras.

De närmare bestämmelser förslaget i förevarande hänseende innehåller vila på den uppfattningen, att en åtgärd, vilken såsom adoptionen så genomgripande omgestaltar de därav närmast berördas familjerättsliga ställning och som därutöver kan ha stor betydelse även för andra personer, icke må få företagas utan att särskild anledning därtill finnes. En sådan anledning är att adoptanten redan förut tagit sig an barnet och givit det vård och uppfostran. I sådana fall uppkommer ofta emellan den upptagande och barnet ett förhållande, som faktiskt gestaltar sig ungefär på samma sätt som förhållandet emellan föräldrar och barn. Detta talar i hög grad för att däråt också rättsligen må kunna givas sådant innehåll, i den mån det över huvud kan vara möjligt. Enligt vad erfarenheten från Danmark visar, förekommer emellertid synnerligen ofta, att det är helt små barn, som adopteras; och önskningarna här i landet synas också gå i den riktningen att man framför allt vill hava tillfälle adoptera sådana barn. Den som vill taga ett barn såsom sitt eget, önskar helt naturligt ofta att taga barnet vid ung ålder, emedan därigenom utsikterna för att ett föräldra- och barnförhållande skall uppstå äro vida bättre, än om barnet är något äldre. Han vill också i allmänhet från början hava förhållandet rättsligen ordnat, på det han må vinna trygghet för att han får behålla barnet. Att någon vill taga hand om ett barn samt vårda och uppfostra det, är således en omständighet, som förtjänar att särskilt framhållas såsom en anledning till att han må få adoptera det. Utöver nu nämnda omständigheter kunna många andra särskilda anledningar till adoption förekomma. Ett exempel därpå erbjuder det i franska lagen såsom föremål för en undantagsbestämmelse upptagna fallet att någon vill adoptera den som räddat honom ur en livsfara. Därmed kan likställas, att någon eljest gjort en annan en synnerligen värdefull tjänst. En annan anledning kan stundom ligga i nära släktskap mellan adoptanten och den, som skall adopteras, t. ex. om en äldre barnlös man vill lämna sitt namn och sin förmögenhet åt en vuxen systerson,

som står honom nära utan att dock hava varit uppfostrad av honom. Att i lagen närmare bestämma dessa anledningar kan ej komma i fråga; avgörandet måste överlåtas åt rättens fria bedömande.

Det är emellertid tydligen icke nog med att en sådan särskild anledning finnes till adoption. För att denna skall kunna anses lämpligen böra äga rum, måste det, särskilt när den, som skall adopteras, är minderårig, noga tillses, att adoptionen verkligen kan antagas skola lända till gagn för barnet. För sådant ändamål är det nödvändigt att undersöka så väl barnets som adoptantens förhållanden. Endast om barnet kan anses erhålla fullt goda levnadsvillkor bör adoptionen beviljas. Stor vikt ligger ock på adoptantens person. Det bör noga prövas, huruvida han på grund av sin vandel och övriga egenskaper kan vara skickad att giva barnet den uppfostran, varav det kan vara i behov. Brister något däruti, bör barnet icke lämnas till honom. Vid sin prövning får rätten jämväl tillfälle att taga hänsyn till lämplig åldersskillnad mellan parterna, utsikten för adoptanten att få egna barn o. s. v. På sätt vid 1 § redan angivits, har det ansetts böra uttryckligen föreskrivas, att, om sökanden har bröstarvinge, tillstånd skall vägras, där ej synnerliga skäl tala för adoptionen.

Därest adoption kommer till stånd, måste anteckning därom göras i kyrkoböckerna. För sådant ändamål lärer rätten böra, när den bifallit ansökan om adoption, meddela vederbörande kyrkobokförare underrättelse därom. Föreskrift härom synes emellertid böra i administrativ ordning utfärdas.

9 §.

Processuella bestämmelser.

För att rätten må kunna verkställa den prövning, som enligt 8 § skall åligga den, erfordras vid varje ansökan om adoption en ingående utredning av alla på frågan inverkande förhållanden. Det tillkommer naturligtvis i första hand sökanden att tillhandahålla rätten alla erforderliga upplysningar. Men då dessa upplysningar ofta kunna vara i behov av fullständigande eller kontroll, har det lämnats rätten tillgång att genom allmän åklagare införskaffa ytterligare utredning ävensom att infordra yttrande från barnavårdsnämnd. Det sistnämnda kan uppenbarligen icke komma i fråga annat än då ett mindre barn skall adopteras. Enligt vad vid 6 § anmärkts, har det föreskrivits, att fader eller moder, vars samtycke ej erfordras,

dock skall höras, om det är möjligt. För det fall att barnet har särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, har det till vinnande av bästa möjliga utredning funnits lämpligt, att även han höres.

10 §.

Vederlag för adoption.

Enligt vad erfarenheten från Danmark visar, är det synnerligen vanligt att vid adoption av minderåriga den, som adopterar, erhåller ett vederlag av barnets föräldrar. Ett sådant vederlag kan ofta vara på sin plats. Så är t. ex. förhållandet, om adoptivföräldrarna äro i små villkor, så att de svårligen skulle kunna genomföra sin fullt berättigade önskan att taga ett adoptivbarn, med mindre de erhålla något bidrag till de med barnets vård och uppfostran förenade utgifter. Ett vederlag kan ock vara fullt motiverat i det ofta förekommande fall, då föräldrar till barn utom äktenskap vilja förskaffa barnet erforderlig vård genom att låta annan adoptera det. Seden att vederlag gives kan emellertid innebära stor fara, i det att vederlaget göres till föremål för spekulation antingen från adoptantens sida eller av dem, som uppträda såsom mellanhänder vid adoptioner. Har adoptanten tagit barnet huvudsakligen för vederlagets skull, är fara för handen att barnet icke erhåller den vård det bör få. Adoptantens intresse går i sådant fall ut på att snarast möjligt bli av med barnet men få behålla vederlaget; åtminstone finnes sannolikhet för att vederlaget ej blir använt till barnets bästa. Ett sådant användande är helt uteslutet beträffande den del av vederlaget, som må hava tillfallit någon mellanhand. Men även om adoptanten själv uppbär vederlaget och vid adoptionen har de bästa avsikter, kan det lätt hända att han vid penningebehov förbrukar vederlaget och sedermera icke förmår tillfredsställande fullgöra sin plikt att vårda och fostra barnet.

Nu angivna olägenheter har man uppmärksammat vid avfattandet av den danska lagen den 27 maj 1908 om barn utom äktenskap. I avseende å sådant barn kan det även vid andra tillfällen än adoption inträffa, att för barnets vård och uppfostran erlägges ett vederlag en gång för alla. Om sådant vederlag föreskrives i nu sagda lag, att det, även då det gives i anledning av adoption, skall insättas i overformynderiet eller i ett av staten erkänt livförsäkringsbolag för att användas till

livränta för barnet till dess det fyllt aderton år, dock med rätt för overøvrigheden att, när särskilda förhållanden föreligga, dispensera från föreskriften.

Berörda danska föreskrift har givit uppslag till stadgandet i 10 §. Enligt detta stadgande skall det i varje fall åligga rätten att söka göra sig underrättad om det vederlag, som må vara å någondera sidan betingat. En var bestämmelse om sådant vederlag bör vara till god ledning för den prövning, som det enligt 8 § åligger rätten att företaga. Varder det upplyst, att adoptanten erhållit eller skall erhålla vederlag, skall rätten hava befogenhet att förordna om åtgärd till betryggande av vederlagets användande helt eller delvis till barnets bästa. Att meddela en ovillkorlig föreskrift, som i varje fall betryggar vederlaget åt barnet, har icke funnits tillrådligt. Förhållandena kunna vara sådana, att adoptanten skäligen bör få disponera över vederlaget eller åtminstone över någon del därav. Det skall sålunda bero på rättens prövning i varje särskilt fall, huruvida åtgärd i förevarande hänsende skall vidtagas. Jämväl vad angår sättet för vederlagets betryggande åt barnet har rätten erhållit fria händer. Beloppet kan sålunda exempelvis överlämnas till en bank, som åtager sig att giva adoptanten årlig ränta därå samt utgiva kapitalet till barnet, när det uppnår myndig ålder. Det kan ock användas till inköpande av livränta för barnet för tiden till dess det uppnått den ålder, att det kan förutsättas skola självt förtjäna sitt uppehälle. Finner rätten anordning i angivet syfte erforderlig, bör den, innan frågan slutligen prövas, förordna därom. Hinder finnes naturligtvis icke att den anordning rätten föreskriver göres villkorlig, så att den återgår, om rätten vid sin slutliga prövning, ändock att föreläggande fullgjorts, ej finner skäl giva tillstånd till adoptionen. Har rätten förordnat om åtgärd, som nu är i fråga, men denna dock icke av sökanden vidtagits, bör rätten uppenbarligen icke ingå på någon vidare prövning av ansökningen. Den må i sådant fall med allt skäl anses förfallen.

11 §.

Adoptionens rättsverkningar i allmänhet.

Stadgandet i förevarande paragraf inleder bestämmelserna om adoptionens rättsverkningar. Härom innehåller den tyska lagen en allmän föreskrift att adoptivbarnet genom adoptionen erhåller samma rättsliga ställning som adoptantens äkta barn. Ett sådant stadgande återfinnes däremot icke i den schweiziska lagen. Icke heller den franska lagen har någon motsvarande föreskrift, men då

enligt denna lag minderårig ej får adopteras, har över huvud adoptionen vida mindre rättsverkningar än enligt tysk och schweizisk rätt. Det danska förslaget har i 15 § upptagit ett stadgande av huvudsakligen samma innehåll som det tyska.

Att adoptionen bör giva barnet i allt väsentligt rättsställning som adoptantens äkta barn, är givet. Ändamålet med adoptionen är just, enligt vad förut angivits, att bereda möjlighet att anordna ett sådant föräldra- och barnförhållande. Icke desto mindre har beredningen i likhet med de norska delegerade icke funnit lämpligt upptaga någon dylik allmän föreskrift. Den tyska bestämmelsen synes tolkas så, att den allenast avser att göra de i den allmänna civillagen intagna reglerna angående förhållandet emellan föräldrar och barn tillämpliga jämväl beträffande adoptivföräldrar och adoptivbarn. I andra hänseenden såsom beträffande straffrättsliga, processuella och i allmänhet alla offentligträttsliga frågor gälla om adoptivföräldrar och adoptivbarn särskilda föreskrifter, upptagna i de härom givna författningar. Försiktigheten torde också bjuda att vid ny lagstiftning i ämnet icke angående sist nämnda frågor i adoptivlagen upptaga någon allmän regel. Det behöves prövning beträffande varje särskild sådan fråga, huruvida adoptivbarn skola vara att likställa med naturliga barn. Skall regeln sålunda inskränkas till det civilrättsliga området, torde den icke utan fara för missförstånd kunna givas den allmänna avfattning, som tyska lagen har. Men icke heller en till det civilrättsliga området inskränkt allmän regel har i förslaget upptagits. Jämväl beträffande detta visar det sig att reglerna om förhållandet emellan föräldrar och barn i allmänhet icke kunna utan vidare tillämpas på adoptivföräldrar och adoptivbarn. Så gott som på alla punkter erfordras modifikationer av eller tillägg till de allmänna reglerna. Då det sålunda varit nödvändigt att i förevarande lag giva speciella regler angående förhållandet mellan adoptivföräldrar och adoptivbarn i de särskilda hänseenden, som skulle avses med en generell civilrättslig regel i ämnet, har en sådan blivit överflödig. Av de speciella regler förslaget innehåller framgår i allt fall med önskvärd tydlighet, att förhållandet mellan adoptivföräldrar och adoptivbarn i civilrättsligt hänseende blir i det väsentliga detsamma som mellan föräldrar och barn.

Adoptivbarnet får adoptantens namn.

Vad sålunda beträffar de speciella rättsföljderna av adoptionen och först adoptivbarnets namn, gäller det enligt de flesta främmande lagar, att adoptivbarnet erhåller adoptantens släktnamn med rätt eller plikt för barnet att därtill foga sitt eget.

Om man frånser vissa handelsrättsliga stadganden, finnas i svensk lagstiftning

icke andra bestämmelser angående användande av visst namn än de, som upptagas i förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn. Denna förordning reglerar endast det fall att någon vill antaga nytt släktnamn, men den vilar uppenbarligen på vissa förutsättningar angående rätten till namn. Till dessa förutsättningar hör, att hustru och äkta barn bära mannens och faderns släktnamn. Ett naturligt uttryck för att adoptivbarnet inträder i adoptantens familj är därför, att det erhåller hans släktnamn. Det kan dock finnas tillfällen, då det kan vara lämpligt att barnet behåller sitt eget namn, t. ex. om detta är gammalt och berömt eller ock blott mera ovanligt, medan däremot adoptantens är särdeles allmänt, eller om adoptivbarnet är vuxet och under sitt namn redan förvärvat en ställning i livet. Med avseende härå har det lämnats öppet för rätten att vid adoptionen meddela tillstånd till avvikande anordning. Denna möjlighet har dock sålunda begränsats, att rättens tillstånd må avse allenast, att adoptivbarnet äger behålla sitt förra namn, antingen ensamt eller i förening med det nya, varvid ordningsföljden mellan de bägge namnen är likgiltig. Önskas för adoptivbarnet mera omfattande namnförändring, måste alltså förfaras i enlighet med bestämmelserna i nämnda förordning.

Då, enligt vad förut är nämnt, det får anses utgöra en allmän förutsättning att gift kvinna bär mannens namn, har det ansetts utan särskild föreskrift vara uppenbart att, om en gift kvinna adopteras, hon icke i följd av förevarande regel upphör att bära mannens namn.

Regeln att adoptivbarnet får adoptantens namn är avsedd att tillämpas, även om adoptanten tillhör adlig släkt. Det har så mycket mindre funnits nödigt stadga undantag för sådant fall, som det med avseende å vissa adliga släkter, nämligen de efter 1809 adlade, är vanligt, att släktens namn bäres av personer, som icke hava adelskap. Att däremot adoptivbarnet icke erhåller den högre eller lägre adliga värdighet, som må tillkomma adoptanten, följer av de allmänna reglerna om adelskap.

Den ändring i namn, som för adoptivbarn blir en följd av stadgandet i förevarande paragraf, inträder omedelbart genom adoptionen. Förordningen den 5 december 1901 blir icke tillämplig därå. Då adoptivbarn, som erhållit adoptantens namn, emellertid torde böra i samma omfattning som naturliga barn följa fadern när denne ändrar namn, erfordras en mindre jämkning i sagda förordning. Som denna författning är av administrativ natur, har beredningen icke uppgjort förslag i ämnet.

§ 12.

Adoptanten får vårdnaden om barnet.

Enligt naturens ordning tillkommer det närmast föräldrarna att giva barnet den vård, varav det under uppväxttiden är i behov. Med denna föräldrarnas vårdnad om barnet följer med nödvändighet, att de ock erhålla en viss makt över detsamma. Att detta förhållande i sig innesluter många och viktiga rättsliga spörsmål är givet. I de moderna främmande lagarna avhandlas ock detta förhållande synnerligen utförligt. Hos oss åter äro stadgandena i nämnda hänseende jämförelsevis torftiga. I många fall får man nöja sig med vad som kan anses ligga i sakens natur.

Emellertid påkallar uppenbarligen adoptionens ändamål, att adoptanten i sagda hänseende träder i föräldrarnas ställe. I huvudsaklig överensstämmelse med alla främmande lagar utom dem, som i likhet med den franska ej medgiva adoption av minderårig, innehåller förslaget därför den huvudregeln, att adoptanten har samma vårdnad om barnet och makt över det, som tillkommer föräldrar. Av vad förut sagts följer, att denna bestämmelse för adoptanten och adoptivbarnet grundlägger en hel serie rättigheter och förpliktelser, som dock i många avseenden äro skäligen obestämda. I några hänseenden har det ock varit nödvändigt att förtydliga eller komplettera regeln.

Vad nu den närmare innebörden av huvudregeln angår, så följer därav i främsta rummet en rätt för adoptanten att taga hand om barnet. Om således föräldrarna i något fall skulle efter adoptionen vägra att överlämna barnet till adoptanten eller om annan, i vars vård barnet av någon anledning kan vara, ej skulle vilja lämna det ifrån sig, har adoptanten anspråk på rättslig hjälp för att få barnet till sig utlämnat.[1]

Beträffande innehållet av den vård, som skall givas barnet, finnes den huvudsakliga positiva regeln i det i 22 kap. 2 § ärvdabalken närmast med avseende å förmyndare givna men utan tvivel i fråga om föräldrar i allmänhet tillämpliga stadgande, enligt vilket barnet skall upptuktas i den rätta evangeliska läran, gudsfruktan, dygd och ära och till sådana övningar och hanteringar hållas, som dess stånd, villkor

---

[1] I detta avseende jfr K. Maj:ts utslag den 10 okt. 1898 (N. J. A. s. 407), den 3 okt. 1904 (N. J. A. s. 346), den 20 febr. 1905 (N. J. A. s. 102), den 27 febr. 1906 (N. J. A. s. 132), den 17 sept. 1906 (N. J. A. s. 386), den 13 aug. 1909 (N. J. A. s. 405) och den 29 jan. 1912 (N. J. A. s. 3).

och ämne kräva. Så vitt detta stadgande avser den religionslära, i vilket barn skall uppfostras, är det modifierat genom särskilda regler i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, och beredningen har funnit erforderligt föreslå visst tillägg till denna förordning med avseende å adoptivbarn. Men i övrigt är bestämmelsen gällande. I avseende å denna, som är synnerligen omfattande och på ett ganska tillfredsställande sätt angiver den allmänna innebörden av vårdnadsplikten, är särskilt att märka att föräldrarna icke äga godtyckligt nedbringa barnets sociala ställning. Då bestämmelsen kommer att tillämpas även å adoptivbarn, blir det sålunda adoptantens villkor, som bliva de normgivande i fråga om barnets uppfostran.

För att föräldrarna skola kunna fullgöra sin vårdnadsplikt, måste de hava en vidsträckt makt att bestämma över barnet. Härom finnas icke några allmänna positiva regler, utan man är hänvisad till vad förhållandets natur kan anses påkalla. Några specialbestämmelser finnas dock. Sådana äro den förut nämnda 18 § legostadgan den 23 november 1833, enligt vilken föräldrar äga anspråk på barnets tjänst till dess det fyllt tjuguett år samt, om de ej hava behov av dess tjänst, äga att för barnet utse första tjänsten, ävensom 15 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, som giver målsman rätt att för omyndig sluta avtal om anställning i handel eller annat sådant yrke. Uti ifrågavarande hänseende blir adoptanten likställd med verkliga föräldrar. Med avseende å nu anförda bestämmelser bör dock ihågkommas, att de hänföra sig allenast till personer i ringare villkor.

Till genomförande av sin bestämmanderätt över barnet äga föräldrarna befogenhet att tukta barnet. Det framgår bland annat av 14 kap. 16 § strafflagen, enligt vilket lagrum straff ej inträder, där någon under utövning av laga rättighet att aga den, som under hans lydnad står, tillfogar honom ringare kroppsskada. Vad nu är sagt kommer enligt huvudregeln i förevarande paragraf att tillämpas även å adoptanten.

Enligt 20 kap. ärvdabalken tillkommer förmynderskapet över barnet i främsta rummet fader eller moder. De av förmynderskapet följande rättigheter och förpliktelser äro i vår lag ej strängt åtskilda från vad som i allmänhet får anses gälla angående omvårdnaden om minderåriga. Såsom barnets förmyndare får emellertid adoptanten yttermera behörighet att representera barnet utåt samt att förvalta den egendom, det kan hava, allt naturligtvis med iakttagande av de närmare bestämmelser, som äro givna angående förmynderskap.

Enligt gällande lag har i första rummet fader eller moder att vara giftoman för barn, som ej nått myndighetsåldern. Nya bestämmelser i förevarande hänseende äro upptagna i 2 kap. 2 § av beredningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning. Jämte det i förslaget uttryckligen utsagts, vad måhända ändock skulle följt av den allmänna regeln, nämligen att giftomannaskapet beträffande adoptivbarn tillkommer adoptanten, har en särskild bestämmelse intagits för det fall att adoptant och adoptivbarn vilja gifta sig med varandra. Det skulle kunna ifrågasättas, att sådant giftermål ej skulle få äga rum, med mindre adoptivförhållandet dessförinnan blivit upphävt enligt därom i förslaget intagna regler. Ett stadgande i sådan riktning har dock funnits medföra onödig omgång. Men på grund av adoptivbarnets allmänna ställning till adoptanten har det ansetts erforderligt föreskriva att barnet till sådant äktenskap skall hava samtycke antingen av förmyndaren, i fall särskild sådan är förordnad, eller ock av en för ändamålet af rätten förordnad giftoman.

Vad förut är sagt hänför sig närmast till det fall, att en ensam person adopterat. Om någon adopterats av makar, vare sig att adoptionen skett på en gång av bägge eller av den ene först och den andre sedan, eller om en make adopterat den andres barn, blir förhållandet mera likt det naturliga. För sådant fall måste givetvis den regeln gälla, att barnet i förhållande till makarna får samma ställning, som om det vore deras gemensamma barn. I överensstämmelse med vad om sådana barn i allmänhet gäller, har det bort här utsägas, att det är mannen, som är förmyndare. Därvid avses, att den i 20 kap. 1 § ärvdabalken upptagna regeln att, om mannen går i annat gifte, han skall taga mödernefrändernas råd i de mål, som barnens välfärd angå, ej skall äga tillämpning. Den lämpar sig ej i avseende å adoptivförhållande, utom möjligen för det fall att mannen adopterat hustruns barn med annan. Men med hänsyn till regelns ringa effektivitet har det ej ansetts nödigt upptaga någon särskild bestämmelse för sagda fall. Varder äktenskapet upplöst, komma de för sådan händelse givna regler angående vården av makarnas gemensamma barn i omedelbar tillämpning. Jämväl i avseende härå kunde ifrågasättas att stadga, att, därest den ena maken adopterat den andres barn, alltid den senare skulle hava rätt till vårdnaden om barnet. Då fallet icke ofta lärer komma att inträffa och domstolen säkerligen utan särskild föreskrift lärer giva den naturlige fadern eller modern företräde, därest ej alldeles särskilda omständigheter påkalla ett annat beslut, har en sådan specialregel emellertid ansetts överflödig.

Det vårdnads- och maktförhållande, som, enligt vad nu är sagt, skall bestå emellan adoptant och adoptivbarn, upphör senast då adoptivbarnet inträder i myndighetsåldern eller då det dessförinnan ingår äktenskap. Det upphör väl ock, åtminstone delvis, när barnet fått självständig ekonomisk ställning. Bestämmelser finnas emellertid därjämte, vilka föranleda att barnet kan genom offentlig myndighet fråntagas föräldrarna. En sådan bestämmelse innehålles i 6 kap. 3 § ärvdabalken, enligt vilken, där en make dräper den andre, den förre förlorar rätten att vårda barnet. Vidare kan enligt 5 kap. 3 § strafflagen av domstol förordnande meddelas att den, som i åldern mellan femton och aderton år begått brott av viss ej för hög straffbarhet, skall i stället för att avtjäna straffet insättas i allmän uppfostringsanstalt. Lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn giver barnavårdsnämnd rätt att förordna att sådant barn, om det är under femton år, skall skiljas från hemmet att för vård och uppfostran till annan överlämnas. En liknande bestämmelse innehåller § 51 i stadgan den 10 december 1897 angående folkundervisningen i riket, som föreskriver att, därest föräldrar eller målsmän visa tredska eller försummelse i fråga om barns skolgång, skolrådet må skilja barnet från föräldrarna eller målsmannen och överlämna det till vårdande åt andra personer. Dessa lagrum komma även att bliva tillämpliga på adoptivföräldrar och adoptivbarn.

Vårdnads- och maktförhållandet upphör också vid adoptantens död. Men därmed bör icke följa att barnet återgår i sina verkliga föräldrars vårdnad. En sådan återgång till det gamla förhållandet vore säkerligen i de flesta fall icke lycklig, särskilt om barnet en längre tid varit hos adoptanten. Att det äldre förhållandet icke åter upplever, har icke ansetts behöva annorledes angivas än genom de särskilda regler, som måst givas beträffande förmynderskapet för barnet, i syfte att utmärka att lagens regler om släktens rätt i fråga om förmynderskap icke skola äga tillämpning. Var barnet adopterat av ensam person, äger denne sålunda rätt att förordna förmyndare. Har han ej givit sådant förordnande, skall rätten utse förmyndare. Är barnet adopterat av makar eller har en make adopterat den andres barn, skall, enligt vad förut sagts, mannen vara förmyndare. Efter hans död får hustrun övertaga förmynderskapet utan att såsom i 20 kap. 2 § ärvdabalken sägs behöva taga råd av fädernefränderna. Däremot blir stadgandet i sagda paragraf att hustru vid omgifte skall frånträda förmynderskapet, jämväl i förevarande fall tillämpligt. För övrigt skall även här gälla vad

i allmänhet är stadgat om föräldrars rätt att förordna förmyndare. Men efter hustrun inträder ej någon släkting såsom berättigad att övertaga förmynderskapet, utan i brist av makarnas förordnande har rätten att utse förmyndare.

Då vårdnadsförhållandet mellan föräldrar och barn sträcker sina verkningar över ett synnerligen vidsträckt område, finnas, utöver vad redan är nämnt, i åtskilliga lagar och författningar bestämmelser som avse detta förhållande. I somliga fall äro dessa bestämmelser så avfattade, att de helt allmänt hänföra sig till ett vårdnadsförhållande om barnet, utan att föräldrarna särskilt nämnas. Sådana bestämmelser bliva i följd av huvudregeln i denna paragraf omedelbart tillämpliga å adoptivföräldrar och adoptivbarn. Såsom exempel härå kunna nämnas stadgandena i 6 kap. 6 § strafflagen, enligt vilken skada av minderårig skall i första hand ersättas av den, som genom underlåten vård om den minderårige är vållande till skadan, 14 kap. 30 § strafflagen om straff för den, som utsätter barn, vilket han var pliktig att vårda, 4 § i förordningen den 4 december 1896 angående förbud för barn att idka viss försäljning och 2 § i förordningen den 10 december 1897 angående förbud mot barns användande vid offentliga förevisningar, vilka bägge lagrum för överträdelse av författningarnas föreskrifter hota med straff jämväl den, som har vård om barnet, samt 42 § i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd, som stadgar straff för fader eller målsman, med vars vetskap lagens bestämmelser om minderårigs arbete blivit överträdda. I andra fall äro de särskilda bestämmelserna endast tillämpliga å naturliga föräldrar och barn eller fosterföräldrar och fosterbarn. I den mån sådana i författningar av civillags natur intagna bestämmelser böra tillämpas å adoptivförhållandet, föreslås därav betingade ändringar i de särskilda författningarna.

13 §.

Försörjningsplikt.

I fråga om föräldrars och barns ömsesidiga försörjningsplikt innehålla de främmande moderna lagarna utförliga regler, vilka kunnat genom hänvisning göras tillämpliga jämväl beträffande förhållandet emellan adoptant och adoptivbarn. Bestämmelserna i vår lag däremot äro i förevarande hänseende ganska knapphändiga och till sin innebörd i någon mån ovissa.

Vad först angår föräldrars skyldighet att underhålla sina i äktenskap födda barn finnes i 1734 års lag icke någon allmän regel därom. Men lagen innehåller åt-

skilliga bestämmelser, som för speciella fall stadga en sådan skyldighet eller ock vila på en förutsättning därom. Sådana bestämmelser finnas i 5 kap. 3 § giftermålsbalken, som med avseende å visst fall av äktenskaps återgång stadgar plikt för mannen att bidraga till barnens underhåll, om hustrun skall hava vårdnaden om dem, 11 kap. 6 § giftermålsbalken (äldre lydelsen), enligt vilken hustrun, om mannen var avita eller frånvarande eller förlöpte henne, fick sälja av boets egendom till föda för sig och barnen, 13 kap. 3 § giftermålsbalken, som med avseende å äktenskapsskillnad förpliktar den make, vilken icke skall hava barnen i sin vård, att till deras föda och uppfostran lämna så mycket domaren prövar skäligt, 15 kap. giftermålsbalken, som innehåller liknande bestämmelser med avseende å skillnad till säng och säte, den numera upphävda 7 kap. 3 § ärvdabalken, som föreskrev, att biltog skulle äga av räntan och avgälden av sitt gods njuta vad som var över, sedan hustrun och barnen fått nödigt underhåll därav, 12 kap. 10 § ärvdabalken, enligt vilken vid arvskifte icke skall räknas vad föräldrar kostat på sina barn till deras nödtorftiga föda, kläder, upptuktelse och bröllopskost, samt 17 kap. ärvdabalken, som i numera ändrade delar begränsade testamentsrätten i 4 § efter landsrätt beträffande avlinge jord och lösören sålunda att de omyndiga barnen skulle först bekomma efter stånd och värde så mycket som domaren prövade skäligt, till dess de sig själva nära kunde, och i 5 § efter stadsrätt sålunda att den, som hade barn eller bröstarvingar icke fick testamentera om mera än en sjettedel av sin egendom. En senare dylik bestämmelse har influtit i 24 § i lagen den 1 juli 1898 om boskillnad, som förklarar makar, ändå att de vunnit boskillnad, pliktiga att var efter sin förmåga bidraga till eget och barnens uppehälle.

En uttrycklig regel finnes däremot angående de utom äktenskap födda barnen. Enligt 8 kap. 7 § ärvdabalken skall sådant barn av fader och moder njuta nödtorftig föda och uppfostran, till dess det sig självt nära kan.

Om barns skyldighet att vid behov underhålla sina föräldrar finnes icke någon bestämmelse i allmänna lagen. Uttryckligt stadgande därom har dock funnits i vår äldsta lagstiftning. Och ännu landslagen (jordabalken kap. 31) och stadslagen (jordabalken kap. 15) föreskrevo, att barn voro skyldiga att efter sin förmåga underhålla sina föräldrar, om dessa ej kunde försörja sig själva. I lagkommissionens äldre förslag voro ock sådana bestämmelser intagna (förslag 1695—1707, jordabalken kap. 7), ehuru de ej kommo att inflyta i 1734 års lag. Både lagkommittén och äldre lagberedningen föreslogo stadganden i ämnet (ärvdabalken kap. 16, 14).

Utöver vad som nu sagts angående innehållet av allmänna lagen finnes emellertid i fattigvårdslagstiftningen ett stadgande om ömsesidig underhållsskyldighet mellan föräldrar och barn. Detta stadgande, närmast hämtat från förordningen den 13 juli 1853 angående fattigvården med ändring däri enligt k. kungörelsen den 25 januari 1855, finnes nu i förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården, 3 §, och innehåller, att en var, som är arbetsför, skall utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sig själv och sina minderåriga barn, samt att det i övrigt åligger föräldrar och barn att i mån av behov å ena och förmåga å andra sidan varandra försörja.

Av de angivna bestämmelserna framgår ej fullt klart, vilka regler skola anses gälla angående föräldrars och barns ömsesidiga försörjningsplikt. Det kan för vissa fall ifrågasättas huruvida det föreligger en civilrättslig förpliktelse, som kan med vanliga rättsmedel göras gällande, eller om man blott velat stadga en regressrätt för det allmänna, när fattigvård måst utgå. Fråga är ock i vissa fall huru vidsträckt underhållsplikten är.[1]

Att beredningen skulle i förevarande sammanhang föreslå närmare bestämmelser om föräldrars och barns ömsesidiga försörjningsplikt, kan så mycket mindre komma i fråga, som beredningen lär bliva i tillfälle att med det snaraste i annat sammanhang upptaga denna fråga i större omfattning till behandling. Beredningen har således måst inskränka sig till en allmän regel, som i fråga om ömsesidig försörjningsplikt likställer adoptant och adoptivbarn med föräldrar och äkta barn. I den mån ovisshet råder om innehållet av reglerna beträffande förhållandet mellan föräldrar och barn, kommer samma ovisshet att råda i fråga om förhållandet mellan

---

[1] Se ang. vanfört barns rätt till underhåll efter mogenhetsåldern Kungl. Maj:ts utslag den 28 nov. 1885, N. J. A. s. 423 (talan förd domstolsvägen); ang. barns rätt i övrigt till underhåll av föräldrar, Kungl. Maj:ts utslag den 13 jan. 1880 (N. J. A. s. 14), den 26 sept. 1882 (N. J. A. s. 419) den 13 sept. 1894, (N. J. A. s. 475), Kammarrättens utslag den 20 dec. 1905 (Fattigvårdsmål s. 92), den 14 augusti 1907 (Fattigvårdsmål s. 24), den 26 september 1907 (Fattigvårdsmål s. 26), (i samtliga talan förd enligt fattigvårdsförordningen); ang. föräldrars rätt till underhåll av sina barn Kungl. Maj:ts utslag den 13 jan. 1880 (N. J. A. s. 3), och dom den 19 nov. 1909 (N. J. A. s. 551), (i bägge talan förd vid allmän domstol) och Kungl. Maj:ts utslag den 7 okt. 1874 (N. J. A. s. 428), den 15 mars 1882 (N. J. A. s. 179), den 26 jan. 1885 (N. J. A. s. 25), den 8 juni 1894, (N. J. A. s. 381), den 13 sept. 1894 (N. J. A. s. 474), Kammarrättens utslag den 6 juli 1904 (Fattigvårdsmål s. 42), den 26 okt. 1904 (Fattigvårdsmål s. 65), den 28 maj 1906 (Fattigvårdsmål s. 41), den 7 febr. 1908 (Fattigvårdsmål s. 52), (i samtliga dessa mål talan förd enligt fattigvårdsförordningen).

adoptivföräldrar och adoptivbarn. När de allmänna reglerna om föräldrars och barns underhållsskyldighet bliva underkastade revision, komma de reviderade reglerna att gälla jämväl i fråga om adoptivföräldrar och adoptivbarn. Redan nu torde emellertid tarvas något tillägg i fattigvårdsförordningen. Men då denna förordning är under revision genom särskilda kommitterade, har beredningen icke uppgjort något förslag i sådant hänseende.

Att adoptanten har föräldrars försörjningsskyldighet emot adoptivbarnet, har, på sätt av 18 § framår, icke ansetts böra medföra, att barnets föräldrar skola vara helt fria från sin försörjningsskyldighet. På grund av adoptionens allmänna karaktär måste denna dock anses innebära att i regeln adoptanten i förhållande till de naturliga föräldrarna åtager sig att försörja barnet, varför dessa icke böra hava någon plikt att lämna adoptanten bidrag i sådant hänseende, även om han skulle komma i sådan ställning, att han saknar tillgång att bestrida underhållet. Härom har ett uttryckligt stadgande i paragrafen intagits. Att häremot stridande avtal dock icke bör anses sakna giltighet lär vara uppenbart.

Från den nu angivna regeln har det funnits lämpligt stadga ett undantag, nämligen beträffande den fader till barn utom äktenskap åliggande plikten att bidraga till barnets underhåll. Det har av erfarenheten från Danmark visat sig, att moder till sådant barn haft mindre svårighet att få barnet adopterat, om hon kunnat hänvisa på ett bidrag från barnafadern, som skulle fortfarande utgå. Och då en adoption för dessa olyckligt ställda barn ofta skulle innebära en väsentlig förbättring i deras ställning, har det ansetts skäligt, att faderns underhållsplikt icke skall genom adoptionen upphöra. För att förekomma olämpliga rättegångar från adoptantens sida har dock stadgandets tillämpning inskränkts till det fall att underhållsbidraget redan blivit genom avtal eller dom fastställt. I sådant fall äger alltså adoptanten, så länge han försörjer barnet, av fadern uppbära det honom åliggande bidraget. Jämväl i avseende härå bör dock avtal i motsatt riktning kunna träffas och bliva gällande. I förevarande hänseende är det danska förslaget i så måtto avvikande från de svenska och norska, att adoptantens rätt att uttaga uppfostringsbidrag icke är beroende därpå att sådant bidrag redan är fastställt.

14 §.

Adoptivbarnets rätt till arv efter adoptanten.

Såsom en allmänt erkänd påföljd av adoptionen gäller, att adoptivbarnet får arvsrätt efter adoptanten, som om det vore hans äkta barn. Denna grundsats, som är en följd av adoptionens allmänna karaktär, upptager jämväl förslaget.

Särskild bestämmelse har emellertid funnits erforderlig, för det fall att adoptanten jämte adoptivbarnet efterlämnar egen bröstarvinge. De franska, tyska och schweiziska lagarna, vilka icke medgiva adoption när egna barn finnas, göra icke någon inskränkning i adoptivbarnets arvsrätt, för det fall att bröstarvinge sedermera födes. Enligt förevarande förslag, vilket undantagsvis medger den, som har egen bröstarvinge, att adoptera, kan det oftare inträffa, att adoptivbarn konkurrerar med bröstarvinge. Vare sig emellertid bröstarvinge fötts före eller efter adoptionen, synes det nödvändigt upprätthålla den principen, att den rätt till laglott, som jämlikt förordningen den 21 december 1857 angående vad i testamente givas må m. m. tillkommer bröstarvinge, icke får genom adoptionen lida något intrång. Adoptionen har i fråga om adoptantens kvarlåtenskap samma verkan som ett testamente. Om lagen förbjuder den som har bröstarvinge att till hans förfång genom testamente bortgiva mer än en viss del av sin kvarlåtenskap, bör den ej tillåta att genom adoption en inskränkning i bröstarvingens rätt till arv genomföres. Regeln blir sålunda, att adoptantens egna barn och adoptivbarn ärva lika; men om genom en sådan delning barnen skulle gå miste om sin laglott, vilket ej kan inträffa, med mindre adoptivbarnen äro flera än de egna barnen, minskas adoptivbarnens lott, så att de egna barnen alltid bekomma sin laglott. Är något av adoptantens egna barn dött, bör regeln enligt de allmänna grundsatserna gälla till förmån för sådant barns bröstarvingar.

Tvekan kan förefinnas huruvida, när adoptivbarnet är dött, dess bröstarvingar skola inträda i adoptivbarnets rätt till arv. I denna fråga, som besvarats olika i olika främmande lagar, intager förslaget den ståndpunkt, att även i förevarande hänseende de allmänna reglerna skola komma till användning. Adoptivbarnets bröstarvinge får taga den del av arvet, som skolat tillfalla adoptivbarnet, om det levat. En sådan regel synes vara en naturlig följd av det föräldra- och barnförhållande, som avses skola genom adoptionen komma till stånd mellan adoptanten och adoptiv-

barnet, och kan antagas för de flesta fall vara överensstämmande med vad vederbörande själva skulle önska.

Utöver den sålunda adoptivbarnets bröstarvingar tillerkända rätt till arv efter adoptanten har adoptivbarnets släkt icke tillagts arvsrätt efter adoptanten, likasom adoptivbarnet eller dess släkt över huvud taget icke erhållit arvsrätt efter adoptantens släktingar. Detta överensstämmer med den av förslaget likasom av de främmande lagstiftningarna i allmänhet hyllade princip, att adoptionen icke medför något familjerättsligt förhållande vare sig mellan adoptanten och adoptivbarnets släkt eller adoptivbarnet och adoptantens släkt.

Vad angår förevarande paragraf äro de danska och norska förslagen i formellt hänseende överensstämmande med det svenska. Reellt sett uppstår emellertid en ej oväsentlig skillnad till följd därav att, medan laglotten i Sverige är hälften av kvarlåtenskapen, är den i Danmark två tredjedelar och i Norge tre fjärdedelar. En ändring till större överensstämmelse beträffande den allmänna regeln har givetvis icke i detta sammanhang kunnat upptagas till behandling. Till följd därav kan adoptivbarn, som konkurrerar i arv med adoptantens eget barn, komma i sämre ställning i Danmark och Norge än i Sverige.

§ 15.

Adoptivbarns rätt till laglott.

I tysk och schweizisk rätt är det medgivet att i adoptionsavtalet träffa bestämmelse, varigenom adoptivbarnets arvsrätt inskränkes eller alldeles uteslutes. Men om sådan bestämmelse icke sålunda vid själva adoptionen kommit till stånd, har adoptivbarnet samma anspråk på laglott som barn. Genom ett senare testamente kan adoptanten endast disponera över vad som ligger utom laglotten. Även enligt fransk lag äger adoptivbarnet samma rätt till laglott som eget barn. I Danmark brukar i adoptionsbevillingen bestämmas huruvida arvsrätt över huvud skall tillkomma adoptivbarnet och jämväl om adoptanten skall hava testationsfrihet. Har sådan frihet ej förbehållits, gäller jämväl här, att adoptivbarnet har samma rätt till laglott som barn.

Beredningen har funnit det nödvändigt att under alla förhållanden åt adoptivbarnet betrygga en viss del av dess arv såsom laglott. En befogenhet för adoptanten att efter adoptionen genom testamente fråntaga adoptivbarnet all rätt till arv

skulle medföra en sådan osäkerhet i förhållandet mellan adoptanten och adoptivbarnet, att detta bleve vida mindre fast, än som med adoptionen är avsett. För barnet kunde det ock vara en stor olycka, om det genom adoptantens frånfälle bleve nödsakat lämna den högre levnadsställning, det genom adoptionen vunnit. Sådant kan ju inträffa, om adoptanten avlider utan att efterlämna erforderliga tillgångar; men han bör icke kunna genom testamente beröva barnet medel att bibehålla en sådan ställning. De anförda skälen synas medföra, att ej heller vid adoptionen må kunna träffas bestämmelse i motsatt riktning.

Beträffande laglottens storlek har det funnits lämpligast att, till åvägabringande av största likhet med vad som enligt förordningen den 21 december 1857 gäller om barn, åt adoptivbarnet förbehålla hälvten av dess arvslott såsom laglott. Finnes endast ett eller flera adoptivbarn, komma således alldeles samma regler att gälla, som när endast äkta barn finnas. Adoptanten kan alltid testamentera hälvten av sin kvarlåtenskap. Har åter adoptanten både egna barn och adoptivbarn, blir testationsfriheten mer inskränkt. De egna barnen hava alltid anspråk på hälvten av kvarlåtenskapen, och adoptivbarnen på hälvten av vad enligt regeln i 14 § skulle tillkomma dem. Endast över återstoden har adoptanten rätt att genom testamente förfoga. En sådan inskränkning synes ock fullt berättigad, då adoptionen i avseende å adoptantens kvarlåtenskap rätteligen bör verka såsom ett slags oåterkalleligt testamente.

Att adoptivbarns bröstarvingar böra inträda i barnets rätt till laglott är uppenbart.

De i 2 § av förordningen den 21 december 1857 upptagna regler, som medföra inskränkning i rätten till laglott, böra även få en viss tillämplighet i avseende på adoptivbarn. Vad sålunda först angår andra stycket i nämnda paragraf, som medger ingrepp i bröstarvinges laglott genom testamentariskt förordnande om årligt bidrag till omyndigt barns underhåll och uppfostran eller till underhåll för ofärdigt, med svår sjukdom behäftat eller litet vetande barn, när sådant barn ej kan af eget arv eller annan tillgång njuta underhåll och uppfostran, så bör denna regel äga tillämpning på det sätt, att adoptivbarns laglott må lida inskränkning genom dylikt förordnande, evad det gjorts till förmån för adoptantens eget barn eller för hans adoptivbarn. Men då enligt regeln i 14 § adoptivbarns arvsrätt icke får inkräkta på bröstarvinges laglott, har det däremot icke ansetts kunna medgivas adoptanten att genom testamentariskt förordnande till förmån för adoptivbarn göra inskränkning i bröst-

arvinges laglott. Stadgandet i första punkten av ifrågavarande 2 §, enligt vilket testamentstagare i allmänhet är skyldig underkasta sig avdrag å vad som testamenterats, när testamentsgivarens barn av anledning, som nyss sagts, är i behov av understöd, bör helt och hållet kunna vinna tillämpning jämväl till förmån för testamentsgivarens adoptivbarn.

Med avseende å den vid 14 § omförmälda olikhet mellan de tre nordiska ländernas allmänna lagstiftning om bröstarvinges laglott har jämväl huvudregeln i förevarande paragraf om storleken av adoptivbarnets laglott måst avfattas olika i de särskilda förslagen. Beträffande det fall att adoptanten endast efterlämnar adoptivbarn, har sådant barns laglott i de danska och norska förslagen, med avvikelse från vad som gäller om bröstarvinges laglott i allmänhet, bestämts till hälften av kvarlåtenskapen. För detta fall skulle således samma regel komma att gälla i alla tre länderna. Har åter adoptanten jämväl egen bröstarvinge, skall adoptivbarnets laglott bliva enligt det danska förslaget två tredjedelar och enligt det norska tre fjärdedelar av vad enligt lag skulle tillfalla detsamma i arv.

§ 16.

Gåvotagares skyldighet bidraga till givarens barn i visst fall.

I 4 § av förordningen den 21 december 1857 är stadgat att, om den, som genom gåva avhänt sig fast egendom, vid sin död efterlämnar barn, som enligt det vid 15 § här ovan omnämnda stadgande i 2 § av samma förordning är berättigat till understöd av borttestamenterad egendom och sådan egendom ej finnes, varav understödet kan tagas, gåvotagaren skall vara skyldig att efter sin förmåga bidraga därtill enligt närmare angivna regler. Detta stadgande har synts böra bliva tillämpligt jämväl beträffande adoptivbarn, som är i behov av understöd.

17 §.

Adoptant ärver adoptivbarnet i visst undantagsfall.

Om adoptivbarnet vid sin död efterlämnar egna bröstarvingar, böra de allmänna reglerna om arvsrätt komma till användning. Därom behöves icke någon särskild föreskrift. För den händelse sådana arvingar icke finnas, uppstår emellertid fråga, huruvida arvet eller någon del därav skall gå till adoptanten eller till barnets släktingar. Med avseende därå att adoptivbarn i allmänhet får antagas stå i närmare

förhållande till adoptanten, av vilken barnet vanligen erhållit sin uppfostran, än till sina naturliga föräldrar eller släktingar, vilkas krets det med adoptionen lämnat, skulle det ligga nära till hands att låta adoptanten inträda såsom arvinge efter adoptivbarnet, så snart detta saknade bröstarvingar. Det kan dock ifrågasättas huruvida det anförda skälet skulle kunna motivera en regel om adoptantens arvsrätt, såvitt angår egendom, som barnet ärvt av sina naturliga släktingar. Men därtill kommer, och det är det viktigaste, att man, såsom redan förut framhållits, omsorgsfullt måste söka förebygga, att adoption kommer till stånd på grund av beräkning hos adoptanten att därigenom för egen del vinna någon ekonomisk fördel. Om sådan beräkning spelar någon mera avgörande roll, är det att befara, att adoptionen icke kommer att motsvara vad därmed främst bör avses, eller att bereda barnet ett gott föräldrahem. Huvudsakligen av sist nämnda grund hava de utländska lagstiftningarna i allmänhet helt uteslutit adoptanten från arvsrätt efter adoptivbarnet, vilket naturligtvis medför, att än mindre adoptantens släkt kan få sådan rätt. Denna grundsats har även beredningen ansett böra antagas såsom regel.

Det har dock funnits nödigt göra undantag för det fall, att adoptivbarnet icke alls efterlämnar någon arvsberättigad släkting. Enligt de allmänna reglerna skulle kvarlåtenskapen då såsom danaarv tillfalla staten. Att staten sålunda skulle hava företräde till kvarlåtenskapen framför adoptanten skulle dock helt visst betraktas såsom synnerligen obilligt. Och då fara för egennyttiga beräkningar av adoptanten beträffande nu ifrågavarande fall icke synes särdeles stor, har det synts riktigast att låta adoptanten inträda såsom arvinge. Att, där barnet är adopterat av makar, arvet bör delas lika mellan dem och, om endera är död, i sin helhet tillfalla den andre, har synts uppenbart. Någon rätt för adoptantens eller adoptivföräldrarnas släktingar att inträda i arvsrätten har däremot ansetts icke böra ifrågakomma. Lever icke adoptanten eller någon av adoptivföräldrarna, träder alltså den allmänna regeln om danaarv i verksamhet.

De danska och norska förslagens bestämmelser om arvsrätt för adoptant, som med adoptivbarnet sitter i »uskiftet bo», har icke i den svenska texten kunnat upptagas, då vår lagstiftning saknar full motsvarighet till det nämnda institutet, vilket i Danmark och Norge har stor betydelse.

18 §.

Adoptionens inverkan på förhållandet mellan adoptivbarnet och dess släkt.

Det genom adoptionen grundade förhållandet mellan adoptanten och adoptivbarnet är av den natur, att det i vissa hänseenden måste innebära upphävande av förhållandet i motsvarande delar mellan adoptivbarnet och dess närmaste naturliga anhöriga. Däremot finnes intet hinder att det naturliga förhållandet i vissa andra hänseenden består jämte det artificiella; och skäl synes ej förefinnas att föreskriva en annan ordning. I följd därav upptager förslaget i överensstämmelse med de främmande lagarna den regeln att rättsförhållandet mellan adoptivbarnet och dess släkt icke genom adoptionen rubbas annat än i den mån en sådan rubbning följer av vad förslaget innehåller angående förhållandet emellan adoptivbarnet och adoptanten eller hans släkt.

Största förändringen i förhållandet mellan adoptivbarnet och dess släkt uppstår i fråga om vårdnaden om barnet. Denna jämte den makt över barnet, som därmed är förenad, överflyttas enligt 12 § helt på adoptanten, som i följd därav också övertager förmynderskap och giftomannaskap för barnet. Föräldrarna och, vad beträffar förmynderskapet, andra barnets släktingar mista alltså i förevarande avseende helt sin förra ställning. Och, såsom vid 12 § angivits, är meningen att detta skall vara definitivt. Även om adoptanten dör, skola de naturliga släktingarna icke inträda i den ställning de i förevarande avseende förut innehaft. Om däremot adoptivförhållandet upphäves, återställes, såsom av 25 § framgår, det förutvarande förhållandet.

Föräldrarnas plikt att försörja barnet undergår ock en väsentlig förändring genom adoptionen. Denna försörjning skall därefter enligt 13 § i främsta rummet åligga adoptanten. Och med det i nämnda paragraf upptagna undantag har adoptanten icke rätt att till underhållet erhålla bidrag av de naturliga föräldrarna. Helt hava dessa dock icke befriats från underhållsskyldigheten. Gent emot adoptivbarnet består denna underhållsskyldighet och kan under särskilda omständigheter göras gällande antingen av barnet självt, om det är myndigt och ändock berättigat till understöd, eller av särskild förmyndare för barnet. Och vad adoptivbarnet angår, har det icke i någon mån befriats från sin skyldighet att vid behov underhålla de naturliga föräldrarna. Barnet kan sålunda under ogynnsamma omständigheter få underhålla både sina egna föräldrar och adoptivföräldrarna.

Bestämmelserna i 14 § om adoptivbarnets rätt till arv efter adoptanten inverka icke i någon mån på barnets rätt till arv efter dess föräldrar och övriga släktingar. Denna arvsrätt kvarstår orubbad. En följd därav är att, om en moder adopterat sitt oäkta barn, detta bibehålles vid den enligt lagen den 17 mars 1905 barnet tillkommande arvsrätt efter moder och mödernefränder. Denna det oäkta barnets arvsrätt efter moder kan för vissa fall medföra större förmån för barnet än dess arvsrätt såsom adoptivbarn skulle innebära, och efter moderns fränder skulle det såsom adoptivbarn icke alls bekomma någon arvsrätt. Likaledes bibehålla adoptivbarnets naturliga släktingar sin arvsrätt efter barnet.

19 §.

Adoptivförhållandes upphävande efter överenskommelse.

Bäst överensstämmande med adoptionens ändamål vore, om det därigenom uppkomna rättsförhållandet ovillkorligen bleve för framtiden bestående, liksom fallet är med det naturliga familjeförhållande, för vilket adoptionen skall bereda en ersättning. Erfarenheten visar dock, att parternas eller enderas intresse emellanåt kan på goda grunder kräva att förhållandet upphör. Enligt så väl tysk som schweizisk lag kan också adoptivförhållande upphävas; möjlighet därtill är däremot icke beredd enligt den franska lagen. Tyska lagen känner dock endast upphävande efter överenskommelse mellan parterna, medan den schweiziska lagen i vissa fall medger hävande på yrkande från ena partens sida. Förslaget står på samma principiella ståndpunkt som den schweiziska lagen.

Adoptivförhållandes hävande bör i främsta rummet kunna äga rum, när bägge parterna äro ense därom. Det får antagas, att i sådant fall parternas intressen i allmänhet bäst befordras genom att förhållandet efter deras önskan upplöses. Beredningen har dock funnit en synnerligen viktig inskränkning böra göras i rätten att sålunda på grund av överenskommelse få adoptivförhållande hävt. Den avser det fall att barnet ännu är på grund av sin ålder omyndigt. Sedan ett minderårigt barn blivit genom adoptionen skilt från sin omgivning och infört i adoptantens, kan det medföra stora olägenheter för barnet, om det skall återgå till den förra ställningen. En sådan återgång må icke få äga rum, utan att giltig anledning därtill förefinnes. Att bedöma huruvida sådan anledning finnes, är barnet, även om det hunnit över de första åren, icke mäktigt. Och att låta föräldrarna eller förmyndare utan vidare prövning bestämma härom synes icke betryggande. Bered-

ningen har sålunda alldeles uteslutit upphävande efter överenskommelse för det fall att barnet ännu är i omyndig ålder. All möjlighet att få förhållandet hävt innan barnet blivit myndigt är dock icke därmed utesluten. Om giltig anledning till förhållandets upphävande förekommer, kan sådant upphävande komma till stånd enligt 20 eller 21 §. Har åter adoptivbarnet redan hunnit myndighetsåldern men på grund av oförmåga att sköta sin egendom blivit satt under förmyndare, synes hinder ej möta att tillerkänna en överenskommelse mellan adoptanten och adoptivbarnet verkan, om jämväl förmyndaren ger sitt samtycke. Samma regel bör uppenbarligen gälla, för den händelse att adoptanten blivit satt under förmyndare. Förutsättningen för att överenskommelse skall kunna komma till stånd är emellertid enligt allmänna grunder, att den, som skall deltaga i överenskommelsen, icke på grund av sinnessjukdom eller av annan sådan anledning saknar rättslig handlingsförmåga. Att för sådant fall låta förmyndaren avtala om förhållandets upphävande har icke ansetts tillrådligt. Föreligger sådant hinder vare sig hos adoptanten eller hos adoptivbarnet, kan således adoptivförhållandet icke upphävas genom överenskommelse mellan parterna.

Uppenbart är att, likasom antagande av adoptivbarn ej bör kunna komma till stånd allenast genom ett avtal mellan vederbörande utan därtill fordras en fastställelse av offentlig myndighet, måste sådan myndighet även medverka vid förhållandets hävande. Och då frågan om godkännande av adoption förlagts till domstolens prövning, bör det också tillkomma domstolen att fatta beslut om hävandet. I motsats mot vad fallet är i fråga om antagande av adoptivbarn, kan emellertid domstolens prövning beträffande hävandet göras mindre diskretionär. Vad särskilt angår förevarande fall, har det synts att, när överenskommelse träffats, någon vidare prövning icke behöver av domstolen företagas. Den har således endast att undersöka, om överenskommelse föreligger, och skall, där det är fallet, alltid meddela beslut om upphävandet.

I förevarande hänseende skiljer sig det norska förslaget från de svenska och danska så till vida, att det norska förslaget tillåter upphävande efter överenskommelse jämväl då adoptivbarnet är omyndigt på grund av sin ålder samt giver den prövande myndigheten rätt att även vid överenskommelse om hävande efter fritt skön bestämma om hävande skall äga rum eller ej.

Beslut om adoptivförhållandes hävande efter överenskommelse skall meddelas, enligt det danska förslaget av justitsministeriet och enligt det norska av Konungen.

20 §.

Adoptivförhållandes hävande på yrkande av barnet eller någon å dess vägnar.

Att i överensstämmelse med den tyska lagen inskränka möjligheten av adoptivförhållandets hävande till det fall, att parterna äro ense därom, synes ingalunda vara tillrådligt. Det bör givas tillfälle till hävande på yrkande från endera sidan, när ett berättigat intresse kan anses påkalla förhållandets upphävande. Med särskild styrka gör sig behovet av ett sådant ensidigt hävande gällande med avseende på barnet, som oftast inträtt i förhållandet under sina omyndiga år och som under vissa omständigheter kan taga svår skada av dess bestånd. Anledning att för barnet yrka adoptivförhållandets hävande har i främsta rummet ansetts föreligga, om i följd av adoptantens uppträdande mot barnet eller dåliga leverne i allmänhet barnets bästa kan anses påkalla att förhållandet upphör. Men även om emot adoptantens uppförande intet är att anmärka, har hävande ansetts böra kunna påkallas, om det eljest är av väsentlig betydelse för barnet att förhållandet upphör. Det kan lätt tänkas, att barnet i något fall kan genom att åter inträda i sin gamla släkt vinna avsevärda ideella eller materiella fördelar, och då bör adoptionen ej vara ett oöverstigligt hinder därför.

Så länge barnet är i omyndig ålder, kan det icke självt föra talan om adoptionens hävande; och när adoptanten är barnets förmyndare, hvilket han i regeln är, kan sådan talan ej heller från förmyndarens sida förekomma. Det måste för sådana fall tillses, att någon annan har rätt att å barnets vägnar väcka fråga om hävande. Detsamma gäller, då adoptivbarnet, ehuru det nått myndig ålder, i följd av sinnessjukdom eller sinnesslöhet är ur stånd att själv föra talan. Däremot har omyndigförklarat adoptivbarn, som icke i följd av nyss nämnda omständigheter är i saknad av rättslig handlingsförmåga, ansetts kunna själv föra talan i förevarande avseende. Närmast att å adoptivbarnets vägnar väcka fråga om förhållandets hävande böra vara barnets föräldrar. Har barnet särskild förmyndare, bör han givetvis ock vara behörig. Som det emellertid lätt kan inträffa att person, som nu är sagd, ej finnes eller av en eller annan anledning ej vill ingripa, samt samhället måste ha en plikt att skydda den, som ej kan skydda sig själv, har det slutligen givits även allmän åklagare behörighet att väcka talan.

I förevarande fall är rättens prövning vida mera diskretionär än i det fall, som

avses i 19 §, men dock något mindre fri än då det gäller att pröva frågan om tillstånd till adoption. Förordnande om förhållandets hävande må icke meddelas, med mindre rätten finner sådan omständighet föreligga, som enligt förevarande stadgande innebär anledning därtill, men skall i sådant fall alltid givas.

21 §.

Adoptivförhållandes hävande på yrkande av adoptanten.

Såsom förut antytts, föreligger icke behov att giva adoptanten lika vidsträckt rätt att få adoptivförhållande hävt, som enligt vad förut är sagt skall tillkomma adoptivbarnet. Adoptantens anspråk har funnits kunna begränsas till de fall att barnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste eller för ett lastbart eller brottsligt liv.

Om adoptanten är sinnessjuk eller sinnesslö, kan han naturligtvis icke själv föra talan. För sådana fall har det medgivits förmyndare att väcka fråga om adoptivförhållandes hävande. Men om adoptanten av annan anledning är förklarad omyndig, har han med avseende å det starkt personliga förhållande, varom här är fråga, ansetts böra själv få föra sin talan.

22 §.

Särskilda regler för hävande, då makar hava adoptivbarn.

Därest makar, såsom i 3 § är föreslaget, i allmänhet icke skola kunna adoptera annat än gemensamt, bör uppenbarligen, när makar hava gemensamt adoptivbarn, adoptivförhållandet i regeln icke kunna hävas annat än beträffande bägge makarna. Denna regel bör naturligtvis tillämpas ej blott då makarna gemensamt adopterat utan även då de successive adopterat samma person, vilket kan inträffa för det fall att den ene redan före äktenskapet företagit adoption. Barnet är även i senare fallet enligt 12 § att anse såsom makarnas gemensamma adoptivbarn. Däremot kan regeln icke komma i tillämpning, då den ena maken adopterat den andres barn. Förhållandet mellan barnet och dess naturlige fader eller moder kan icke någonsin upphävas; men detta bör icke hindra, att förhållandet mellan barnet och den andra maken häves, när sådana omständigheter föreligga, som i allmänhet utgöra anledning till adoptivförhållandes hävande.

Regeln skall emellertid enligt sin grund äga tillämpning endast så länge makarnas äktenskap består. Är den ene av makarna död, har i själva verket adoptivförhål-

landet beträffande honom upphört, om det ock visar sina rättsverkningar efter dödsfallet. Ett upphävande jämlikt de i lagen upptagna regler kan dock icke ifrågakomma beträffande den döde, men hinder bör ej finnas att förhållandet upphäves så vitt angår den efterlevande, om laga anledning därtill gives. Likaså finnes, då makarna erhållit äktenskapsskillnad, icke någon anledning att adoptivbarnet ovillkorligen fortfarande skall vara makarnas gemensamma. Adoptivförhållandet bör alltså i sådant fall kunna hävas, så vitt angår allenast den ene av makarna.

Av huvudregeln följer, att i de fall, då densamma är tillämplig, en överenskommelse om hävande av adoption icke blir giltig, med mindre överenskommelsen biträdes av bägge makarna. Likaledes måste, där skäl till förhållandets hävande enligt 21 § föreligger, bägge makarna förena sig i yrkande därom. Denna senare konsekvens har dock funnits emellanåt kunna bliva allt för sträng. Det kan t. ex. inträffa, att den ena maken blir sinnessjuk och av sådan anledning ej kan föra någon talan, eller att den ene är borta utan att man vet var han uppehåller sig. Det vore obilligt om den andre i sådana fall skulle vara alldeles utesluten från att få adoptivförhållandet upphävt, ehuru synnerligen kraftig anledning därtill funnes. Någon gång skulle det ock kunna inträffa, att den ena maken av en eller annan anledning vägrar att med den andre deltaga i yrkande om förhållandets upphävande, oaktat omständigheterna i hög grad påkalla sådant. I dylika fall synes rätten lämpligen kunna få skilja mellan makarna. Med anledning härav har det förklarats att yrkande av ena maken må upptagas, om synnerliga skäl till hävandet äro. Bifalles yrkandet, bör emellertid förhållandet hävas beträffande bägge makarna.

Uppenbart är att i fall, som i förevarande paragraf avses, hävande bör kunna äga rum, även om allenast den ene av makarna gjort sig skyldig till sådant förhållande, som i 20 § avses, eller adoptivbarnet allenast mot ena maken eller hans närmaste förgått sig såsom i 21 § sägs.

23 §.

Ansökan om hävande enligt 20 och 21 §§ skall utställas till vederbörandes hörande.

I avseende å behandlingen av ansökan om adoptivförhållandes hävande på annan grund än efter överenskommelse mellan parterna har det varit nödvändigt giva vissa bestämmelser, i syfte att sådan ansökning icke må prövas, utan att tillfälle lämnats dem, som vederbör, att yttra sig i frågan. Huvudregeln har synts böra vara,

att alla de, vilkas samtycke eller hörande enligt förut givna stadganden är erforderligt, då det gäller antagande av adoptivbarn, skola erhålla tillfälle yttra sig. Från vilka personer yttrande sålunda i varje särskilt fall skall inhämtas, framgår av reglerna i 1—7 samt 9 §§. Men därutöver har det funnits nödigt meddela vissa tilläggsbestämmelser. Den som är omyndig förklarad må i allmänhet ej antaga adoptivbarn; men om en adoptant blivit satt under förmyndare, skall han själv, där han ej är sinnessjuk eller sinnesslö, äga föra talan i mål om adoptivförhållandets hävande. Det har dock synts lämpligt här föreskriva att jämväl förmyndaren skall höras i sådant mål. Om adoptivbarnet är omyndigt, är adoptanten i regeln dess förmyndare. Men han kan uppenbarligen ej få representera barnet i mål om adoptivförhållandets hävande. Det har därför funnits böra åläggas rätten att förordna god man att i sådant mål bevaka omyndigt adoptivbarns rätt, om barnet ej har annan förmyndare än adoptanten. En sådan föreskrift är särskilt påkallad för det fall att adoptanten yrkar adoptivförhållandets hävande men skall tillämpas jämväl när talan om hävande väckes å barnets vägnar av dess föräldrar eller allmän åklagare.

24 §.

Genom äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn upphäves adoptivförhållande.

Beredningen har, såsom vid 12 § angifvits, icke funnit skäl upptaga de främmande lagarnas förbud mot äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn. Kommer sådant äktenskap till stånd, måste adoptivförhållandet anses upphävt. Till undvikande av missförstånd har uttryckligt förklarande i sådant hänseende i förevarande paragraf införts. Regeln får sin största praktiska betydelse därutinnan, att adoptivbarnet genom giftermålet går miste om sin arvsrätt efter adoptanten.

25 §.

Verkan av adoptivförhållandes hävande.

Upphävande av adoptivförhållande måste innebära, att hela det föräldra- och barnförhållande, som genom adoptionen grundats, upphör att vidare gälla från och med det upphävandet kommer till stånd. Barnet återinträder i följd därav

helt och hållet i det familjerättsliga förhållande, vari det befann sig före adoptionen. Om barnet ännu är minderårigt, återgår således vårdnaden om det till dess naturliga föräldrar; och en av dem blir barnets förmyndare. Adoptantens och adoptivbarnets skyldighet att försörja varandra upphör. Någon rätt för den ene av dem eller hans avkomlingar att ärva den andre förekommer icke vidare. Att däremot hävandet icke har någon tillbakaverkande kraft ligger i sakens natur.

Barnet synes böra i regeln återtaga sitt förra namn. Då det emellertid under vissa omständigheter kan vara förenat med avsevärd olägenhet för barnet att byta namn, har rätten erhållit befogenhet att i sammanhang med beslutet om hävande på därom gjord framställning medgiva, att barnet må behålla det genom adoptionen förvärvade namnet.

26 §.

Laga domstol i adoptionsfrågor.

I brist av allmänt stadgande om forum, som skulle kunna tillämpas med avseende å behandling av adoptionsfrågor, har en särskild bestämmelse därom måst givas. Då det måste antagas att, så väl när det är fråga om tillstånd att antaga adoptivbarn som då det gäller adoptivförhållandes upphävande, de bästa upplysningar stå att vinna å den ort, där adoptanten har sitt hemvist eller, om han ej har hemvist här i riket, där han vistas, har prövningen förlagts till sådan ort. För det fall att adoptanten ej uppehåller sig i riket, vilket särskilt kan inträffa, om utom riket boende svensk medborgare vill adoptera, har såsom forum anvisats Stockholms rådstuvurätt.

27 §.

Internationella bestämmelser angående antagande av adoptivbarn.

I allmänhet saknas i de främmande lagarna uttryckliga bestämmelser angående de frågor av internationellt-rättslig natur, som kunna uppstå beträffande adoptionsinstitutet. I promulgationslagen till den tyska civillagen finnas dock vissa regler i ämnet. Där föreskrives, att, om adoptanten vid tiden för adoptionen är tysk, skall å adoptionen tillämpas tysk lag, samt att, om adoptanten tillhör främmande stat men barnet är tyskt, adoptionen blir utan verkan, med mindre enligt tyska lagen erforderligt samtycke från barnets eller tredje mans sida givits. Regeln innebär till en början att, då adoptanten är tysk men barnet tillhör främmande stat, tyska

lagens bestämmelser om villkoren för adoption, däri inbegripet hvad som är föreskrivet om samtycke därtill, skola komma till användning även vad angår barnet. Kan enligt de tyska reglerna adoption äga rum, har det ej något att betyda, att enligt barnets hemlands lag adoption icke är medgiven eller i allt fall icke tillåtes annat än under villkor, som i det förevarande fallet ej äro uppfyllda. Enligt allmänna bestämmelser kan väl adoptionsavtalet träffas enligt reglerna i främmande lag, nämligen enligt lagen i det land, där avtalet ingås, men av den föreskrift om laga domstol i fråga om fastställelse av adoption, som i särskild författning är meddelad, följer att en tysk medborgare icke kan med laga verkan antaga adoptivbarn utan att fastställelse därå erhålles av vederbörande tyska domstol. Är åter adoptanten undersåte i främmande land, skall, enligt vad uppenbarligen förutsättes i det åberopade stadgandet i promulgationslagen, fråga om antagande av adoptivbarn i allmänhet behandlas enligt lagen i adoptantens hemland. Från denna regel stadgas dock det undantag att, om barnet är tyskt, tyska lagens bestämmelser om samtycke av eller för barnet skola tillämpas. Om upphävande av adoption säges intet, men det anses att motsvarande regler skola därvid komma till användning. Enligt stadgandena i den tyska lagen om medborgarerätt har adoption icke något inflytande på nationaliteten. Vare sig en tysk medborgare adopterar ett främmande barn eller en främmande adopterar ett tyskt barn, bibehåller barnet sin nationalitet. En sådan regel synes ock vara i de europeiska staterna allmänt antagen.

Det kan icke gärna ifrågasättas att nu meddela fullständiga internationellt-rättsliga regler angående adoption. Utan ett internationellt avtal, som betryggade reglernas erkännande i andra länder, skulle de icke hava mycket värde. Att lämna det internationellt-rättsliga förhållandet alldeles åsido, synes dock icke vara möjligt. Det torde vara nödvändigt att meddela bestämmelser, i vad mån adoption eller upphävande av adoptivförhållande må kunna ifrågakomma dels här i riket beträffande utländsk undersåte och dels utom riket beträffande svensk undersåte.

Vad då först angår företagande här i riket av adoption, är det uppenbart, att svåra rättsförvecklingar skulle kunna uppstå, om här i landet finge med avseende å främmande undersåte skapas ett adoptivförhållande, som icke skulle vinna erkännande i hans hemland. Och olägenheterna härav skulle bliva lika stora, vare sig det vore adoptanten eller adoptivbarnet, som vore främmande. Till förekommande av sådana förvecklingar har det därför synts nödvändigt föreskriva att främmande

undersåte icke må här i riket vare sig adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i hans hemland. Giltighet i den främmande staten kan adoptionen till en början få på grund av bestämmelse i den statens lag. I följd av förut omförmälda stadganden i tyska lagen skulle sålunda väl en tysk undersåte icke kunna adoptera här i riket men däremot hinder icke möta att en tysk här adopteras, under förutsättning allenast att bevis om samtycke å barnets vägnar enligt den tyska lagen förebringas. Om en främmande stat i förevarande avseende helt hyllar domicilprincipen, skulle en här bosatt undersåte i den staten kunna härstädes adoptera eller adopteras. Men vidare kan, i följd av avtal mellan Sverige och främmande stat eller möjligen utan sådant avtal, i viss främmande stat träffas bestämmelse i allmänhet eller för visst speciellt fall att här i riket företagen adoption skall med avseende å den stats undersåte hava giltighet i den främmande staten. Komma huvudsakligen överensstämmande lagar om adoption att bliva antagna i Sverige, Danmark och Norge, lärer det ligga nära till hands, att bestämmelser träffas, varigenom vart av länderna tillåter att dess undersåte inom något av de andra länderna adopterar eller adopteras, åtminstone så vitt angår undersåte bosatt inom det land, där adoptionen äger rum.

Skall sålunda utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, böra den svenska lagens bestämmelser tillämpas. Detta skall gälla så väl angående villkoren för adoption som angående godkännande därav. Har emellertid den främmande staten uppställt särskilda villkor för adoptionens erkännande, bör naturligtvis domstolen taga hänsyn till sådan bestämmelse och följaktligen ej meddela tillstånd till adoption, med mindre dessa villkor äro uppfyllda.

Beträffande därefter frågan huruvida svensk undersåte må utom riket adoptera eller adopteras, så är att erinra, hurusom adoption i regeln medför betydande rättsverkningar både för dem, som omedelbart beröras därav, och för andra, och att det därför varit nödvändigt att med avseende å adoption här i riket uppställa åtskilliga villkor samt dessutom underkasta varje särskild adoption en prövning jämväl ur lämplighetssynpunkt. Om adoptionen här ansetts behöva omgärdas med sådana säkerhetsföreskrifter, kan det uppenbarligen icke gå an att utan vidare tillåta svensk undersåte att i främmande land adoptera eller adopteras. För att sådan adoption må vinna erkännande här i landet måste det på något sätt tillses, att icke adoption kommer till stånd i fall, då sådan enligt den svenska lagens uppfattning skulle mött

avgjort hinder, eller då den komme att medföra rättsverkningar, som stode i bestämd strid med den ståndpunkt svenska lagen därutinnan antager. Att i lagen giva ett generellt uttryck åt de förutsättningar, under vilka svensk undersåte må i ett främmande land adoptera eller adopteras, lärer icke vara möjligt. Det har sålunda blivit nödvändigt att överlåta bestämmanderätten till Konungen. Denna rätt bör kunna utövas antingen så, att sådan adoption genom en generell föreskrift förklaras i allmänhet kunna företagas i visst främmande land, eller ock så, att Konungen i särskilt fall medger att viss svensk undersåte må adoptera eller adopteras. Tillåtelsen bör naturligtvis ock kunna givas villkorligt. Så t. ex. bör det kunna, i nära överensstämmelse med vad enligt den tyska lagen gäller, stadgas att svensk kan i visst främmande land adopteras, under villkor att samtycke till adoptionen givits i överensstämmelse med vad svensk lag därom stadgar. En bestämmelse om giltighet här i landet av adoption, företagen med avseende å svensk undersåte inom främmande land skulle utgöra ett nödvändigt led i en anordning, enligt vilken, på sätt nyss blivit antytt, adoption inom vart och ett av de tre nordiska länderna skulle kunna med laga verkan företagas jämväl med avseende å de andras undersåtar.

I enlighet med vad i allmänhet i främmande lagstiftningar gäller har beredningen ansett den omständigheten att den som adopteras är av annan nationalitet än adoptanten icke böra verka ändring i adoptivbarnets nationalitet.

28 §.

Internationella bestämmelser angående hävande av adoption.

Därest beträffande adoptivförhållandes hävande gåves en regel fullt motsvarande den, som i 27 § upptagits om antagande av adoptivbarn, skulle, där adoptanten eller adoptivbarnet vore utlänning, hävande här i riket icke kunna äga rum, med mindre hävandet bleve gällande i utlänningens hemland, samt hävande i främmande land, där adoptanten eller adoptivbarnet vore svenskt, icke kunna företagas med verkan här i riket, med mindre Konungen förordnat att sådant hävande skulle här gälla. Den ledande principen bleve sålunda, att hävande skulle kunna äga rum allenast om anledning därtill förelåge enligt såväl adoptantens som adoptivbarnets hemlands lag. Ett stadgande av denna innebörd skulle emellertid vara ägnat att lägga stora, kanske oöverstigliga hinder i vägen för ett hävande, även om detta vore av omständigheterna i högsta grad påkallat. Det vore synnerligen betänkligt,

om lagstiftningen på detta sätt för vissa fall förlänade karaktären av orubblighet åt adoptivförhållandet. En regel sådan som den nyss antydda torde ej heller föranledas av internationellt-rättsliga hänsyn. Har ett adoptivförhållande en gång kommit till stånd, torde dess rättsverkningar i allmänhet böra bedömas enligt adoptantens hemlands lag, även om adoptivbarnet har annan nationalitet. Med sistnämnda internationellt-rättsliga spörsmål sammanhänger nära frågan, efter vilket lands lag det skall avgöras, huruvida adoptionens rättsverkningar över huvud skola fortbestå; situationen är här en helt annan, än då det gäller att skapa ett adoptivförhållande mellan personer av olika nationalitet. Med anledning härav bör möjligheten till hävande göras beroende av adoptantens, men icke av adoptivbarnets, nationalitet. Är adoptanten svensk, böra alltså endast de svenska reglerna gälla, även om adoptivbarnet är utlänning. Är åter adoptanten utlänning, lärer hävande här i riket böra äga rum, allenast om anledning därtill enligt svensk lag förekommer och hävandet blir gällande i adoptantens hemland; under andra förutsättningar bör ej svensk domstol medverka till en så betydelsefull förändring i bestående rättsförhållanden. För att ett hävande, som skett i utlandet, skall bliva här i riket gällande, bör i överensstämmelse med det förut sagda, så framt adoptanten är svensk, fordras medgivande av Konungen, medan däremot den omständigheten att barnet är svenskt ej bör hindra att förhållandet utrikes häves enligt främmande lag med verkan här i riket.

Förslag till lag innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken.

Såsom vid lagen om adoption är anmärkt, har däri ej intagits någon generell bestämmelse att adoptant och adoptivbarn i allt skola vara att betrakta såsom föräldrar och barn. Av de särskilda stadgandena i nämnda lag framgår att i civilrättsligt hänseende regeln i allt väsentligt skall gälla; men i den mån densamma därutöver skall få tillämpning, erfordras särskilda föreskrifter. Sådana föreskrifter innefattas i detta och följande författningsförslag.

Den nära skyldskap, som består emellan föräldrar och barn, utgör i en mängd fall hinder eller jäv för föräldrar att uppträda i viss egenskap, när fråga är om barnen och tvärt om. Uppenbart är att adoptivförhållandet bör i förevarande avseende vara likställt med det naturliga föräldra- och barnaförhållandet; och har det ansetts lämpligt att sammanfatta regeln härom i en särskild författning.

De viktigaste jäven äro de, som avse domare och vittne (13 kap. 1 §, 17 kap. 7 § rättegångsbalken). Jämte dessa bestämmelser finnas såväl i allmänna lagen som i en mängd författningar regler, vilka dels uttryckligen hänvisa till något av nämnda stadganden eller få anses innefatta en sådan hänvisning dels uppställa särskilda jävsregler avseende jämväl skyldskap mellan föräldrar och barn. Samtliga dessa bestämmelser böra bliva tillämpliga även å adoptivförhållandet.

Jämte dessa jävsbestämmelser förekommer i 1 kap. 6 § rättegångsbalken det stadgandet att fader och son ej må i en rätt sitta, där ej flera än sju i rätten äro, samt att aldrig mera än två, som äro i sådan skyldskap, må sitta i en rätt. Jämväl detta stadgande synes böra gälla beträffande adoptivfader och adoptivson.

Förevarande stadgande avser enligt sin avfattning endast förhållandet emellan adoptant eller adoptivföräldrar å ena sidan samt adoptivbarn å den andra. Då adoption i civilrättsligt hänseende i allmänhet icke skall grunda något rättsförhållande vare sig mellan adoptanten och adoptivbarnets släkt eller mellan adoptivbarnet och adoptantens släkt, har icke heller ifrågavarande regel bort vidare utsträckas.

Förslag till lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen.

I strafflagen förekomma många bestämmelser angående förhållandet emellan föräldrar och barn, som givetvis böra gälla även beträffande adoptivföräldrar och adoptivbarn, medan åter frågan om dylik utsträckt tillämpning beträffande andra kan vara mera tveksam.

Beredningen har ansett likställighet böra äga rum i fråga om bestämmelserna i 2 kap. 9 § om undantag vid utmätning för böter av viss egendom avsedd för bruk jämväl av den sakfälldes barn, 3 kap. 2 §, enligt vilken vid bestämmande av straff för anstiftare skall såsom försvårande omständighet anses, om föräldrar förmått barn till brott, 3 kap. 7 § om straff för föräldrar, som underlåta att hindra barn från utförande av brott, 3 kap. 11 § om straffrihet eller strafflindring för skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led vid s. k. efterföljande delaktighet i brott samt 6 kap. 4 § om rätt för barn efter den, som blivit dödad, att erhålla skadestånd, vilket lagrum enligt bestämmelser i lagarna den 12 mars 1886 om ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift och den 8 juni 1906 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik även tillämpas beträffande de i dessa lagar avsedda förhållanden. Jämväl stadgandet i 14 kap. 35 § strafflagen, enligt vilket såsom försvårande omständighet skall anses, om någon begår mord eller dråp å skyldeman i rätt uppstigande led, har ansetts böra gälla adoptivbarns brott mot adoptivföräldrar. Men någon ändring i första punkten av 14 kap. 36 §, som innefattar bestämmelse om straffskärpning för det fall att någon gör annan misshandel å skyldeman i rätt uppstigande led, har ej ansetts erforderlig. Adoptivbarn, som sålunda misshandlar adoptant, har ansetts böra i förevarande hänseende snarare likställas med fosterbarn, som misshandlar fosterföräldrar. Barnet hemfaller sålunda under andra punkten av 36 §. Inskränkningen i 14 kap. 45 § i fråga om åklagares rätt att åtala misshandel enligt 12 eller 13 §§ gäller ej det fall att misshandeln för-

övats av barn mot föräldrar men har ansetts skäligen böra komma till användning i fråga om misshandel av adoptivbarn mot adoptivföräldrar likasom den nu gäller beträffande förhållandet emellan fosterbarn och fosterföräldrar. I 15 kap. 21 § böra adoptivföräldrar likställas med verkliga föräldrar i fråga om straff för tvingande till giftermål. Då emellertid det samtidigt avgivna förslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning påkallar ändring i detta lagrum, har vid det ändringsförslag, som i nämnda sammanhang uppgjorts, även iakttagits vad av nu förevarande lagförslag föranledes. Stadgandet i 18 kap. 1 § om straff för otukt mellan fader eller moder och barn är till stor del betingat av det blodsband, som råder dem emellan och har därför icke ansetts böra göras tillämpligt å otukt mellan adoptivföräldrar och adoptivbarn, utan har sådan otukt ansetts böra likställas med otukt mellan fosterföräldrar och fosterbarn, varom är stadgat i 18 kap. 6 §. Adoptivföräldrar synas ock lika med verkliga föräldrar och fosterföräldrar böra drabbas av straff enligt 18 kap. 12 § för barns förledande till otukt genom koppleri. Stadgandet i 22 kap. 20 § om bodräkt avser nu bland annat, barn, som draga något undan föräldrar eller fosterföräldrar; det bör uppenbarligen även tillämpas i avseende å adoptivbarn i deras förhållande till adoptivföräldrarna.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen

och

Förslag till lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen.

Den föreslagna ändringen i dessa lagrum innebär allenast, att i fråga om undantag vid utmätning eller konkurs av viss egendom för gäldenärens och hans närmastes behov gäldenärs adoptivbarn likställas med hans egna barn.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning.

I första stycket av förevarande paragraf har företagits en redaktionsjämkning såsom följd därav att enligt förslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning jämväl den borgerliga akt, genom vilken äktenskap avslutas, kallas vigsel och förty även den borgerliga myndighet, som därvid officierar, benämnes vigselförrättare.

Den huvudsakliga ändringen i lagrummet innehålles i det nytillagda fjärde stycket. Såsom vid 12 § i förslaget till lag om adoption är anmärkt, var enligt 1734 års lag den allmänna regeln, att barn skulle uppfostras i den svenska kyrkans lära. Med den utvidgade religionsfrihet, som sedermera beviljats främmande trosbekännare, har denna ståndpunkt icke kunnat vidhållas. Det har måst medgivas föräldrar rätt att, när bägge eller endera tillhöra främmande trossamfund, uppfostra sina barn i sådant samfunds lära. Härom finnas i förevarande lagrum meddelade närmare bestämmelser. Då föräldrarnas rätt och plikt att i allmänhet ombesörja barnets uppfostran genom adoption skall övergå på adoptanten eller adoptivföräldrarna, borde dessa få samma rätt att bestämma över barnets religiösa uppfostran som i allmänhet tillkommer föräldrar. Därest föräldrarna tillhöra annat trossamfund än adoptivföräldrarna, skulle emellertid en undantagslös tillämpning av sagda grundsats ofta för barnet föranleda att det komme att uppfostras i annan religionsbekännelse än eljest skolat bliva fallet. Men ett sådant byte bör om möjligt undvikas, i synnerhet om barnets religiösa uppfostran redan påbörjats. Med anledning härav har det funnits lämpligt giva föräldrarna rätt att vid adoptionen träffa avtal om barnets uppfostran i den troslära, vari det enligt de allmänna reglerna i förevarande paragraf kunnat uppfostras, om adoptionen ej mellankommit. För att bereda nödig säker-

het och offentlighet åt sådant avtal har det dock ansetts lämpligt förklara detsamma icke äga bindande kraft, med mindre det upprättats skriftligt och uppvisats för rätten, innan den givit sitt tillstånd till adoptionen. Har avtal sålunda slutits, är det bindande för adoptanten eller adoptivföräldrarna. Icke heller en framtida övergång av adoptivföräldrarna till ett annat trossamfund verkar sålunda förändring i barnets ställning. Men är avtal ej träffat, lärer adoptivbarnet böra i förhållande till adoptanten eller adoptivföräldrarna få samma ställning som ett barn i allmänhet har till sina naturliga föräldrar. Adoptionsakten är sålunda att likställa med barnets födelse, och om adoptivföräldrarna i framtiden övergå till annat trossamfund, kan det medföra, att även barnet kommer att uppfostras i annan troslära. Om adoption för barnet medfört övergång till annan troslära, skulle enligt den grundsats, som kommit till uttryck i 25 § av förslaget till lag om adoption, barnet vid adoptionens hävande återgå till den troslära, vari det förut varit uppfostrat. Med avseende å olägenheterna av en sådan förändring, har det emellertid ansetts lämpligt medgiva att utan hinder av hävandet barnets uppfostran må fortsättas i den lära, vari det uppfostrats under det adoptivförhållandet bestod.

I sista stycket av förevarande paragraf är stadgat, att den, som fyllt femton år eller blivit inom svenska kyrkan konfirmerad, icke må anses skild från svenska kyrkan genom föräldrarnas övergång till annan troslära. Den princip, som häri funnit sitt uttryck, bör vinna tillämpning jämväl i fråga om den förändring i troslära, som må av adoption följa. Tillhör adoptivbarnet vid adoptionen svenska kyrkan och har det fyllt femton år eller är det redan konfirmerat, skall adoptionen således icke kunna verka att det anses skilt från svenska kyrkan. I överensstämmelse härmed har i sista stycket företagits en mindre jämkning.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Förevarande förslag avser endast att vad angår ersättning enligt författningen i fråga likställa adoptivbarn med verkliga barn.

En liknande ändring torde påkallas jämväl i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada ådragen under militärtjänstgöring och i förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktiges hustru och barn (familjeunderstöd), vilka författningar emellertid icke äro av civillags natur.

PARALLELLTEXTER.

Svensk text.

Förslag
till
Lag om adoption.

1 §.

Man eller kvinna, som fyllt tjugufem år, må, efter ty nedan sägs, med rättens tillstånd antaga adoptivbarn.

Till adoptivbarn kan antagas jämväl sådant adoptantens barn, som ej åtnjuter äkta barns rätt.

2 §.

Omyndig förklarad må ej antaga adoptivbarn, med mindre han vill adoptera gemensamt med myndig make och förmyndaren samtycker därtill.

3 §.

Makar må ej adoptera annorledes än gemensamt. Dock må ena maken ensam antaga adoptivbarn, där den andre vistas å okänd ort eller är sinnessjuk eller sinnesslö, så ock eljest med den andres samtycke adoptera dennes äkta barn eller adoptivbarn.

Dansk Tekst.

Forslag
til
Lov om Adoption.

§ 1.

Den, som er fyldt 25 Aar, kan af Justitsministeriet faa Bevilling til at antage en anden som Adoptivbarn. Bevilling kan ogsaa gives med Hensyn til Adoptantens Barn udenfor Ægteskab.

§ 2.

Den, som er gjort umyndig, kan kun adoptere sammen med sin fuldmyndige Ægtefælle og maa have sin Værges Samtykke dertil.

§ 3.

Den, som er gift, kan kun adoptere sammen med sin Ægtefælle, medmindre denne er forsvunden eller er sindssyg eller aandssvag. Dog kan den ene Ægtefælle med den andens Samtykke adoptere dennes Ægtebarn eller Adoptivbarn.

Norsk tekst.

Utkast
till
Lov om adoption.

§ 1.

Mand eller kvinde, som har fyldt fem og tyve aar, kan faa bevilling av Kongen til at anta en anden som sit adoptivbarn. Ogsaa eget barn utenfor egteskap kan adopteres.

§ 2.

Den, som er gjort umyndig, kan alene adoptere sammen med fuldmyndig egtefælle og maa ha samtykke av vergen.

§ 3.

Den, som er gift, kan alene adoptere sammen med sin egtefælle, medmindre denne er sindssyk eller forsvundet. Dog kan den ene egtefælle med den anden egtefælles samtykke adoptere dennes egtebarn eller adoptivbarn.

Svensk text.

4 §.

Andra än makar må ej gemensamt antaga adoptivbarn.

Ej heller må adoptivbarn i adoptantens livstid ånyo adopteras av annan än dennes make.

5 §.

Utan eget samtycke må den, som fyllt tolv år, ej adopteras.

6 §.

Den, som är omyndig på grund av sin ålder, må ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Är den ene av föräldrarna död, eller är endera sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller å okänd ort, vare den andres samtycke tillfyllest. Gäller vad nu är sagt båda föräldrarna, skall förmyndarens samtycke inhämtas.

Dansk Tekst.

§ 4.

Andre end Ægtefæller kan ikke adoptere sammen.

Heller ikke kan et Adoptivbarn, saalænge Adoptanten lever, paany adopteres af nogen Anden end Adoptantens Ægtefælle.

§ 5.

Den, som er fyldt 12 Aar, kan ikke adopteres uden sit Samtykke.

§ 6.

Er den, som ønskes adopteret, under 21 Aar, kræves Samtykke fra Forældrene. Er den ene af Forældrene død eller forsvunden, sindssyg eller aandssvag, eller er han uden Del i Forældremyndigheden — eller var han det, da denne ophørte — skal den andens Samtykke være tilstrækkeligt. Gælder det anførte begge Forældrene, kræves Samtykke fra Værge eller Kurator.

Fra den af Forældrene hvis Samtykke ikke behøves, skal om muligt Erklæring indhentes, førend Afgørelsen træffes, og findes der en særlig beskikket Værge eller Kurator, skal hans Erklæring indhentes.

Norsk tekst.

§ 4.

Andre end egtefæller kan ikke adoptere sammen.

Heller ikke kan et adoptivbarn, saalænge adoptivfar eller adoptivmor lever, paanyt adopteres av nogen anden end dennes egtefælle.

§ 5.

Den, som har fyldt tolv aar, kan ikke adopteres uten eget samtykke.

§ 6.

Er den, som ønskes adoptert, under en og tyve aar, maa forældrene samtykke i adoptionen. Er den ene av forældrene død eller forsvundet, sindssyk eller uten del i forældremyndigheten, er samtykke fra den anden av forældrene tilstrækkelig. Er begge forældre i noget saadant tilfælde, kræves samtykke fra verge eller kurator.

Far eller mor, som ikke har del i forældremyndigheten, skal dog saavidt mulig faa anledning til at uttale sig, før avgjørelse træffes. Er nogen anden end far eller mor opnævnt som verge eller kurator for adoptivbarnet, skal der ogsaa gives vergen eller kurator anledning til at uttale sig.

Svensk text.

7 §.

Omyndig förklarad må ej adopteras utan förmyndarens samtycke.

8 §.

Sökes tillstånd att antaga adoptivbarn, pröve rätten, huruvida adoptionen lämpligen må äga rum. Ej må tillstånd givas, med mindre adoptionen finnes lända till gagn för barnet, samt sökanden uppfostrat barnet eller vill uppfostra det eller eljest särskild anledning är till adoptionen. Har sökanden bröstarvinge, skall tillstånd vägras, där ej synnerliga skäl till adoptionen äro.

9 §.

För utrednings vinnande äge rätten anlita allmän åklagare samt infordra yttrande från barnavårdsnämnd. Fader eller moder, som ej har del i vårdnaden om sitt barn och vars samtycke till adoptionen förty ej erfordras, varde ändock i ärendet hörd, där det kan ske. Finnes särskild förmyndare, vars samtycke ej erfordras, skall ock han höras.

10 §.

Rätten har att söka inhämta upplysning, huruvida å någondera sidan vederlag är givet eller utfäst. Tillkommer sökanden vederlag, äge rätten, där så prövas skäligt, förelägga honom vidtaga de åtgärder rätten aktar nödiga till betryggande av att vederlaget helt eller delvis användes till barnets bästa. Efterkommes ej sådant föreläggande, vare ansökningen förfallen.

Dansk Tekst.

§ 7.

Den, som er gjort umyndig, maa ikke adopteres uden Samtykke af Værgen.

§ 8.

Adoption maa alene gives, hvor den kan antages at være til Gavn for den, som skal adopteres, og denne enten ønskes opfostret hos Adoptanten eller har været opfostret hos ham, eller der foreligger anden særlig Grund til Adoptionen.

Har Adoptanten nogen Livsarving, bør Bevilling ikke meddeles, medmindre der kan anføres særdeles vægtige Grunde derfor.

§ 9.

Inden der meddeles Bevilling til Adoption, skal det søges oplyst, om der fra nogen af Siderne er betalt eller skal betales Vederlag, og i bekræftende Fald, hvor stort dette er. Herom kan Erklæring

Norsk tekst.

§ 7.

Den, som er gjort umyndig, kan ikke adopteres uten samtykke av vergen.

§ 8.

Bevilling til adoption bør alene gives, hvis adoptionen antages at ville bli til gavn for adoptivbarnet, og dette enten ønskes opfostret av den adopterende eller har været opfostret av denne, eller der foreligger anden særlig grund.

Har den, som vil adoptere, egen livsarving, bør bevilling ikke gives uten særdeles vegtige grunde.

§ 9.

Før bevilling gives, skal det søkes oplyst, om der fra nogen av siderne er betalt eller skal betales noget vederlag, og hvor stort dette i tilfælde er.

Hvis der er betalt eller skal be-

11 §.

Adoptivbarn erhåller adoptantens släktnamn, där ej rätten tillåter att barnet behåller sitt namn eller bär båda tillhopa.

12 §.

Adoptant have den vårdnad om adoptivbarnet och makt över det, som tillkommer föräldrar, och vare barnets förmyndare. Dör han, vare den förmyndare, som han med två vittnen eller skriftligen nämnt därtill; och tage han rättens bevis därå. Har adoptanten ej nämnt någon, förordne rätten förmyndare.

Vad i 2 kap. 2 § av lagen om äktenskaps ingående och upplösning sägs om föräldrars samtycke till barns äktenskap skall i fråga om adoptivbarn i stället tillämpas å adoptanten, och vare äktenskap mellan adoptant och adoptivbarn ej tillåtet utan samtycke av särskild förmyndare eller giftoman, efter ty i samma lagrum är stadgat.

Är någon adopterad av makar, eller har ena maken adopterat den andres barn, vare i de avseenden, om vilka nu är sagt, så ansett, som vore barnet deras gemensamma. Mannen vare i ty fall förmyndare och efter hans död hustrun. Äro bägge döda och hava ej nämnt förmyndare, varde sådan av rätten förordnad.

Dansk Tekst.

paa Tro og Love afæskes alle Vedkommende.

Ydes der Adoptanten Vederlag, kan Bevillingens Meddelelse gøres afhængig af, at Vederlaget helt eller delvis sikres anvendt til Bedste for Adoptivbarnet.

§ 10.

Ved Adoptionen faar Adoptivbarnet Adoptantens Slægtsnavn, medmindre det i Bevillingen bestemmes at det skal beholde sit eget Navn eller bære begge Navne i Forening.

§ 11.

Ved Adoptionen gaar Forældremyndigheden, og de deraf udspringende Rettigheder og Pligter over paa Adoptanten.

Om Adoptivbarnets religiøse Opdragelse kan der ved Adoptionen træffes særlig Bestemmelse.

Den Adoptivbarnets Slægt tilkommende særlige Stilling med Hensyn til Værgemaalet for Barnet bortfalder.

Norsk tekst.

tales vederlag til adoptivforældrene, kan meddelelse av bevilling gjøres avhængig av, at vederlaget helt eller delvis sikres anvendt til bedste for adoptivbarnet.

§ 10.

Ved adoptionen faar adoptivbarnet den adopterendes navn, hvis det ikke i bevillingen bestemmes at det skal beholde sit eget navn, eller at det skal bære begge navne i forening.

§ 11.

Ved adoptionen gaar retten og pligten til at ha omsorg for adoptivbarnet og forestaa dets opdragelse og utdannelse over til adoptivforældrene. Det samme gjælder om retten til at være dets verge og til at gi samtykke til dets egteskap.

Har egtefæller adoptert sammen, eller har den ene adoptert den andens barn eller adoptivbarn, ansees dette i de nævnte henseender som deres fælles barn; om egtefællernes indbyrdes ret til vergemaalet gjælder i saa fald samme regel som om de virkelige forældres.

Adoptivbarn, hvis virkelige for-

13 §.

Adoptant och adoptivbarn have samma plikt att försörja varandra som föräldrar och äkta barn. Adoptanten inträde i rätten att av fader till barn utom vigselfäst äktenskap erhålla det bidrag till dess underhåll, som kan vara genom dom eller avtal fastställt, men äge i övrigt ej av barnets föräldrar erhålla bidrag till dess försörjning.

Dansk Tekst.

§ 12.

Ved Adoption af et Barn udenfor Ægteskab intræder Adoptanten i Moderens Ret med Hensyn til Underholdsbidrag fra Barnets Fader, men iøvrigt har Adoptanten intet Krav paa at faa sine Udgifter til Adoptivbarnets Underhold godtgjorte af de virkelige Forældre. Det har sit Forblivende ved Reglerne i Fattiglovens § 7.

Norsk tekst.

ældre begge tilhører statskirken, skal opdrages i dennes tro; iøvrig skal der med barnets religiøse opdragelse forholdes, som om adoptivbarnet var adoptivforældrenes eget barn, hvis ikke andet er bestemt i bevillningen.

§ 12.

Adoptivforældre er paa samme maate som virkelige forældre pligtige til at forsørge sitt adoptivbarn og har ikke krav paa at faa bidrag dertil av de virkelige forældre. Dog intræder adoptivforældrene i retten til at faa underholdsbidrag til barn utenfor egteskap av dettes far, saafremt bidrag allerede er paalagt eller avtalt.

§ 13.

Adoptivbarn, som er under femten aar, faar ved adoptionen adoptivforældrenes hjemstavnsret efter fattigloven.

Understøttelse av fattigvæsenet, som senere end adoptionen er ydet til adoptivbarn, avbryter ikke hjemstavnshævden for de virkelige forældre og kan ikke kræves erstattet hos disse, medmindre det godtgjøres, at erstatning ikke kan faaes hos adoptivforældrene. Dog gjøres herved ingen indskrænkning i retten

14 §.

Adoptivbarn äge lika med barn i äktenskap taga arv efter adoptanten; dock att bröstarvinge ej skall i följd av adoptivbarns arvsrätt lida intrång i sin laglott.

Är adoptivbarn dött, tage dess bröstarvinge den del av arvet, som skolat tillkomma adoptivbarnet.

15 §.

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera än hälften av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn eller dess bröstarvinge. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

16 §.

Vad i lag är stadgat om skyldighet för den, som i gåva erhållit fast egendom, att bidraga till understöd åt givarens barn gälle ock med avseende å dennes adoptivbarn.

Dansk Tekst.

§ 13.

Adoptivbarnet har Arveret efter Adoptanten som Ægtebarn dog med nedennævnte Begrænsninger.

a) Efterlader Adoptanten sig Livsarving, bliver Adoptivbarnets Arvelod kun at utrede af den del af Formeren, hvorover Adoptanten efter Loven frit kunde raade ved Testamente.

b) Af den Arvelod, som efter Lovens Regler kan tilfalde Adoptivbarnet, kan Adoptanten ved Testamente raade over indtil Halvdelen, hvis han ikke efterlader sig Livsarving eller Ægtefælle, men ellers over indtil Tredjedelen.

Adoption giver ikke Successionsret til Len, Stamhuse eller andre Fideikommisser, medmindre dette særliger hjemlet.

Der tilkommer et afdødt Adoptivbarns Livsarvinger samme arveretlige

Norsk tekst.

til at kræve underholdsbidrag til barn utenfor egteskap hos dettes far.

Adoptivbarnet har overfor fattigvæsenet ingen pligt til at forsørge sine adoptivforældre. Men gjør det dette, skal der tages hensyn dertil ved avgjørelsen av, om det har evne til ogsaa at understøtte sine virkelige forældre.

§ 14.

Adoptivbarn eller i dets sted dets livsarving har samme arveret efter adoptiforældrene, som loven tillægger arvelaterens eget barn og dets livsarving. Dog skal adoptivforældrenes eget barn eller livsarving efter saadant barn ikke paa grund derav lide nogen avgang i sin arvelod utover den del, som arvelateren ved testament kunde ha bortgit til andre.

Av den arvelod, som efter lovens regler skulde tilfalde adoptivbarn eller dets livsarving efter adoptivforældrene, kan disse ved testament eller paa dermed likestillet maate bortgi til andre indtil halvdelen, hvis de ikke efterlater egen livsarving, men ellers indtil fjerdedelen.

Med hensyn til forskrifterne i lov om forsvundne og andre fraværende

17 §.

Finnes efter adoptivbarn ej arvsberättigad släkting, tage adoptanten arvet. Var barnet adopterat av makar, njute de hälften var; är en av dem död, tage den andre hela arvet.

Dansk text.

Stilling overfor Adoptanten, som det selv vilde have indtaget.

§ 14.

Dør et Adoptivbarn uden at efterlade sig arveberettiget Slægt eller Ægtefælle, arver Adoptanten det, for saa vidt det ikke ved Testamente har raadet paa anden Maade over sin Formue. Var Barnet adopteret af Ægtefæller, arver hver Halvdelen; er den ene af Ægtefællerne død, arver den anden det hele.

Saafremt Adoptivbarnet dør medens Adoptanten hensidder i uskiftet Bo med det, skal der, for saa vidt angaar dets Lod i det uskiftede Bo, tilkomme Adoptanten samme Arveret efter det som vilde tillkomme ham, saafremt Adoptivbarnet havde været hans eget ægte Barn.

Iøvrigt har Adoptanten ingen Arveret efter Adoptivbarnet.

§ 15.

Med de i nærværende Lov nævnte Indskrænkninger og nærmere Be-

Norsk text.

personer av 12te oktober 1857 § 23 andet punktum samt i lov om avgift av arv av 8de april 1905 § 3 sidste led og § 12 første led er adoptivbarn od dets livsarving likestillet med virkelig livsarving.

§ 15.

Efterlater adoptivbarn hverken arveberettiget slegtning eller egtefælle, tilfalder arven adoptivforældrene eller den gjenlevende av disse.

Er adoptivbarn, som ikke efterlater egen livsarving, adoptert av egtefæller, og har det efter den ene av adoptivforældrene arvet midler, med hvilke den anden hensitter i uskifte, tilfalder disse midler den gjenlevende av adoptivforældrene. Efterlater adoptivbarnet egtefælle, skal dog dennes arveret ikke derved lide nogen indskrænkning.

Svensk text.

Dansk Tekst.

stemmelser faar Adoptivbarnet i Forhold til Adoptanten Retsstilling som dennes ægte Barn.

Foranstaaende Regel bliver at anvende saaledes, at den, som er adopteret af Ægtefæller, stilles som disses fælles Barn, selvom Adoptionen er sket ved særskilte Bevillinger, og saafremt en Ægtefælle adopterer sin Ægtefælles Barn, faar Barnet ligeledes samme Retsstilling, som om det var Ægtefællernes fælles Barn.

Norsk tekst.

§ 16.

Adoptivfar og adoptivmor har samme ret til at hensitte i uskiftet bo med sit eller sin egtefælles adoptivbarn og dettes livsarvinger som med sit eller sin egtefælles eget barn og dettes livsarvinger, og har samme rettigheter med hensyn til skiftet som overfor disse. Har egtefæller adoptert sammen, eller har den ene adoptert den andens barn eller adoptivbarn, skal adoptivbarnet i disse henseender ansees som deres fælles barn. Det samme gjælder med hensyn til forskriften i lov om forsvundne og andre fraværende

18 §.

I andra hänseenden än i 12 och 13 §§ sägs skall adoptionen ej hava någon verkan å adoptivbarnets och dess släktingars inbördes rättigheter och skyldigheter.

Dansk tekst.

§ 16.

For saa vidt ikke andet følger af nærværende Lovs Bestemmelser, gør Adoptionen ingen Forandring i de ved Forholdet mellem Adoptivbarnet og dettes Slægt begrundede Rettigheder og Pligter.

§ 17.

Adoptionen bevirker ikke nogen retlig Familieforbindelse mellem den ene Part og den andens Ægtefælle eller Slægtninge — bortset fra Reglen i § 13, sidste Stk. —, og heller ikke mellem Adoptivbørnene indbyrdes.

Norsk tekst.

personer av 12. oktober 1857 § 3 sidste punktum.

§ 17.

Aasædesret tillkommer adoptivbarn og sammes avkom alene næst efter adoptivforældrenes egne barn og deres avkom. Er der flere adoptivbarn, gaar mand foran kvinde og tidligere adoptert foran senere adoptert.

Odelsret erhverves ikke ved adoption.

§ 18.

Utenfor de tilfælde, som er nævnt ovenfor, er adoptionen uten inflytelse paa adoptivbarnets og dets virkelige slegtningers indbyrdes rettigheter og pligter.

§ 19.

Adoptivforholdet bevirket ugildhet for adoptivforældre i forhold til adoptivbarnene og disses livsarvinger og for disse i forhold til adoptivforældrene i de samme tilfælde, hvor virkelige forældre er ugilde i forhold til sine barn og disses livsarvinger eller omvendt. Likesaa er adoptivsøskende indbyrdes ugilde i de

Svensk text.

Dansk Tekst.

Norsk tekst.

samme tilfælde som virkelige søskende. Det samme gjælder om fritagelse for vidnepligt.

Adoptivforældre, adoptivbarn og disses livsarvinger samt adoptivsøskende har samme adgang til at begjære strafferetslig paatale, anke eller gjenoptagelse i straffesak eller umyndiggjørelse, som tilkommer virkelige slegtninger i ret op- og nedstigende linje og søskende.

De ha samme adgang som virkelige frænder til at gaa i rette for hverandre.

De henregnes til hverandres nærmeste og likestilles med virkelige forældre, barn, livsarvinger og søskende i de henseender, som omhandles i straffeloven av 22de mai 1902 § 199 n:r 3 og lov om straffelovens ikraftträden av s. d. § 21, lov om indskrænkning i retten til at søke utlæg for gjæld av 29de mars 1890 § 7, lov om avgivelse av lik til bruk for Universitetets medicinske undervisning av 20de mai 1899 § 1, skattelove av 18de august 1911 for landet §§ 16, 31, 75, 115 og for byerne §§ 11, 26, 68, 107, lov om likbrænding av 3dje mai 1913 § 2, samt i lov om haandverksnæring av 25de juli 1913 § 13.

De rettigheter, som vid lovgiv-

19 §.

Adoptivförhållande varde efter ansökan av rätten hävt, när adoptanten och adoptivbarnet äro ense därom. Den, som är omyndig förklarad, skall hava förmyndarens samtycke till öfverenskommelsen. Är adoptivbarnet på grund av sin ålder omyndigt, må hävande enligt denna paragraf ej äga rum.

20 §.

Efter ansökan av adoptivbarnet varde adoptivförhållande hävt, om adoptanten grovt förgått sig mot barnet eller i märklig mån försummar sina plikter mot det eller för ett lastbart eller brottsligt liv samt förty barnets bästa påkallar att förhållandet upphör, så ock om dess upphörande eljest är av väsentlig betydelse för barnet.

Är barnet omyndigt på grund av sin ålder, eller lider det av sinnessjukdom eller sinnesslöhet, föres talan av dess fader eller moder, särskilt förordnad förmyndare eller allmän åklagare.

Dansk Tekst.

§ 18.

Adoptivforholdet bliver paa Begæring at hæve af Justitsministeriet, naar Adoptanten og Adoptivbarnet er enige derom. Er nogen af Parterne gjort umyndig, skal tillige Værgen give sit Samtykke. Er Barnet umyndigt paa Grund af Alder, kan Ophævelse ved Overenskomst ikke finde Sted.

§ 19.

Adoptivforholdet bliver efter Paastand at ophæve ved Dom, naar det skønnes at være af væsentlig Betydning for Adoptivbarnet, at Adoptivforholdet ophæves, navnlig naar Adoptanten forser sig grovt mod Barnet, eller i væsentlig Grad forsømmer de ham ifølge Adoptionen paahvilende Forpligtelser eller fører et lastefuldt eller forbryderisk Liv. Sagen om Ophævelse anlægges af

Norsk tekst.

ningen om ulykkesforsikring og sykeforsikring er tillagt den forulykkedes eller sykes barn, skal ogsaa tilkomme hans adoptivbarn. Ret til livrente tilkommer dog alene adoptivbarn, som er adoptert før ulykken (sygdommen).

§ 20.

Adoptivforholdet kan paa begjæring ophæves av Kongen, naar derom foreligger overenskomst med adoptivforældrene. Om samtykke til saadan overenskomst gjælder det samme, som er bestemt i §§ 2, 5, 6 og 7. Forskriften i § 6 andet led faar tilsvarende anvendelse.

§ 21.

Adoptivbarn kan forlange adoptivforholdet ophævet ved dom, hvis det er paakrævet av hensyn til adoptivbarnets tarv, saasom fordi adoptivforældrene gjør sig skyldige i grov forgaaelse mot adoptivbarnet eller i grov forsømmelse av sine pligter mot det eller fører et lastefuldt eller forbrydersk liv.

Er adoptivbarnet under en og tyve aar eller sindssykt, kan sak ogsaa rei-

21 §.

Har adoptivbarnet grovt förgått sig mot adoptanten eller hans närmaste, eller för adoptivbarnet ett lastbart eller brottsligt liv, varde adoptivförhållandet hävt, då ansökan därom göres av adoptanten eller, om han är sinnessjuk eller sinnesslö, av hans förmyndare.

22 §.

Hava makar adoptivbarn, må adoptivförhållandet ej hävas annat än beträffande bägge makarna. Överenskommelse om förhållandets hävande äge förty ej giltighet, med mindre bägge makarna deltaga däri; ej heller må hävande enligt 21 § ske på ansökan av ena maken, där ej synnerliga skäl därtill äro. I fall, som avses i 20 och 21 §§, må hävande äga rum, ändå att den omständighet, som åberopas till grund för hävandet, gäller blott ena maken.

Dansk Tekst.

Adoptivbarnet, eller, hvis det er umyndigt, sindssygt eller aandssvagt, af en særskilt beskikket Værge eller af dets virkelige Fader eller Moder eller af det offentlige.

§ 20.

Har Adoptivbarnet forset sig grovt mod Adoptanten eller hans Nærmeste, eller fører det et lastefuldt eller forbryderisk Liv, bliver Adoptivforholdet efter Paastand at ophæve ved Dom.

Sagen anlægges af Adoptanten eller, hvis han er sindssyg eller aandssvag, af hans Værge.

§ 21.

Hvis Ægtefæller har fælles Adoptivbarn, kan Adoptivforholdet kun hæves overfor dem begge. Skal der træffes Overenskomst med Adoptivbarnet om Forholdets Ophævelse, maa begge Ægtefæller derfor samstemme deri. Ej heller maa Ophævelse ifølge § 20 ske efter Paastand af den ene Ægtefælle alene, medmindre Omstændighederne i særlig Grad taler derfor. I de i §§ 19 og 20 omtalte Tilfælde maa Ophævelse ske, selvom de der nævnte

Norsk tekst.

ses av nogen av dets forældre eller av paatalemyndigheten.

§ 22.

Adoptivforældre kan forlange adoptivforholdet ophævet ved dom, saafremt adoptivbarnet gjør sig skyldig i grov forgaaelse mot dem eller deres nærmeste eller fører et lastefuldt eller forbrydersk liv.

Er adoptivfar eller adoptivmor sindssyk, kan sak ogsa reises av paatalemyndigheten.

§ 23.

Hvis egtefæller har fælles adoptivbarn, maa forholdet ophæves for begges vedkommende. De maa derfor begge samtykke i overenskomst om adoptivforholdets ophævelse. Ei heller kan den ene egtefælle forlange ophævelse efter § 22, medmindre særlige grunde taler for det.

I de tilfælde, som nævnes i § 21 og § 22, kan ophævelse ske, selv om det forhold, som der klages over, kun gjælder den ene av adoptivforældrene.

23 §.

Är ansökan gjord om adoptivförhållandes hävande jämlikt 20 eller 21 §, lämne rätten alla dem tillfälle yttra sig, vilkas samtycke eller hörande, efter ty ovan är sagt, vore för adoption erforderligt, så ock, där adoptanten är omyndig förklarad, hans förmyndare. Är adoptivbarnet omyndigt, och är ej annan än adoptanten förmyndare, förordne rätten god man att att i ärendet bevaka barnets rätt.

24 §.

Ingå adoptant och adoptivbarn äktenskap med varandra, skall adoptivförhållandet anses hävt.

25 §.

Häves adoptivförhållande, upphöre all verkan av adoptionen. Adoptivbarnet förlorar det genom adoptionen förvärvade namnet, med mindre rätten tillåter att det behålles.

Dansk Tekst.

Forhold kun gælder den ene af Adoptanterne.

§ 22.

Forud for Ophævelsen af et Adoptivforhold i Henhold til §§ 19 og 20 skal Retten saavidt muligt indhente Erklæring fra de Personer, hvis Samtykke eller Erklæring efter de foranstaaende Regler kræves til Adoptionsbevillings Meddelelse.

§ 23.

Hvis Adoptanten og Adoptivbarnet maatte indgaa Ægteskab med hinanden, anses Adoptivforholdet som ophævet.

§ 24.

Ved Ophævelsen ophører Adoptionens Retsvirkninger. Den adopterede mister det ved Adoptionen erhvervede Navn, medmindre hen-

Norsk tekst.

§ 24.

Sak til ophævelse av adoptivforhold anlægges ved saksøktes hjemting, men i mangel av saadant ved saksøkerens hjemting. Hvis ingen av parterne har sit hjemting her i riket, anlægges saken i hovedstaden eller efter ansøkning i anden retskreds, som vedkommende regjeringsdepartement bestemmer.

Saken behandles efter de regler, som gjælder for private politisaker.

Retten paaser, at der saavidt mulig gives dem, som i tilfælde av overenskomst om ophævelse skulde samtykke eller høres, anledning til at uttale sig.

§ 25.

Indgaar adoptivbarn egteskap med adoptivfar eller adoptivmor, blir adoptivforholdet derved ophævet.

§ 26.

Ved adoptivforholdets ophævelse ophører enhver retsvirkning av dette for fremtiden, med undtagelse av den ugildhet og fritagelse for vidnepligt,

26 §.

Laga domstol i mål, som i denna lag avses, vare den rätt, därunder adoptanten har sitt hemvist. Har han ej hemvist inom riket, höre målet till rätten i den ort, där han uppehåller sig, eller, om han är utrikes, till Stockholms rådstuvurätt.

27 §.

Ej må utländsk undersåte här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.

Svensk undersåte må ej i främmande stat adoptera eller adopteras, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit, att det må ske.

28 §.

Adoptivförhållande må ej, där adoptanten är utländsk undersåte, här i riket hävas, med mindre hävandet varder gällande i den stat han tillhör.

Är adoptanten svensk undersåte, må adoptivförhållande ej utrikes hävas med verkan här i riket, där ej Konungen med avseende å viss stat eller för bestämt fall medgivit det.

Dansk Tekst.

holdsvis Justitsministeriet eller Retten tillader ham at beholde det.

§ 25.

En fremmed Statsborger maa ikke adoptere eller adopteres her i Riget, medmindre Adoptionen vil have Gyldighed ogsaa i den Stat, han tilhører.

En dansk Statsborger maa ikke adoptere eller adopteres i fremmed Stat, medmindre Kongen med Hensyn til en bestemt Stat eller i det enkelte Tilfælde har meddelt Tilladelse dertil.

§ 26.

Ophævelse af et Adoptivforhold maa, hvis Adoptanten er fremmed Statsborger, ikke ske her i Riget, medmindre Ophævelsen vil have Gyldighed ogsaa i den Stat, han tilhører.

Norsk tekst.

som adoptionen medfører. Adoptivbarnet taper retten till det navn, som det har faat ved adoptionen, hvis ikke Kongen eller retten tillater, at det beholder navnet.

§ 27.

Bevilling til adoption saavelsom beslutning om eller dom for ophævelse av adoptivforholdet skal kundgjøres efter regler, som gives av Kongen.

§ 28.

Fremmed statsborger maa ikke adoptere eller adopteres her i riket, medmindre adoptionen vil ha gyldighet ogsaa i vedkommende fremmede stat.

Norsk statsborger maa ikke adoptere eller adopteres i fremmed stat, medmindre Kongen har bestemt, at saa kan ske.

§ 29.

Har adoptivforældrene fremmed statsborgerret, kan adoptivforholdet ikke ophæves her i riket, medmindre ophævelsen vil ha gyldighet i vedkommende fremmede stat.

Har adoptivforældrene norsk stats-

Svensk text.

Dansk Tekst.

Er Adoptanten dansk Statsborger, kan Adoptivforholdet ikke hæves i fremmed Stat med Virkning her i Riget, medmindre Kongen med Hensyn til en bestemt Stat eller i det enkelte Tilfælde har meddelt Tilladelse dertil.

Norsk tekst.

borgerret, kan adoptivforholdet ikke gyldig ophæves i fremmed stat, medmindre Kongen har bestemt, at saa kan ske.

§ 30.

Det, som i denne lovs §§ 6, 11, 19, 20, 21 og 24 er bestemt om adoptivbarnets virkelige forældre, gjælder for barn utenfor egteskap alene barnets mor, medmindre barnets far i henhold til lov av 6 juli 1892 § 22 har overtat dets forsørgelse.

Innehållsförteckning.

Sid.

Skrivelse till Konungen 3

Förslag till

Lag om adoption 9

Lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken 15

Lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen 16

Lag om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen 20

Lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen 21

Lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning 23

Lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete 25

Motiv till

Förslag till lag om adoption 29

Förslag till lag, innefattande tillägg till gällande stadganden om jäv, så ock till 1 kap. 6 § rättegångsbalken 78

Förslag till lag om ändring av vissa bestämmelser i strafflagen 79

Förslag till lag om ändrad lydelse av 65 § utsökningslagen och
Förslag till lag om ändrad lydelse av 30, 31 och 35 §§ konkurslagen 81

Förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsövning 82

Förslag till lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete 84

Parallelltexter 85